

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Інформаційно-методичний вісник психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини

№ 6, вересень 2014

:

* * *

Результати діяльності
психологічної служби системи
освіти Дніпропетровщини
у 2013-2014 навчальному році

* * *

Обласні навчально-методичні
заходи у 2014-2015 навчальному
році

* * *

Про впровадження Типової
посадової інструкції практичного
психолога освіти

* * *

Про проведення третього
обласного конкурсу
«Психолог року – 2015»

* * *

Про нагородження переможців
та лауреатів обласного
огляд-конкурсу кабінетів
ВНЗ I-II рівнів акредитації

* * *

Методичні розробки практичних
психологів-методистів

Авторський колектив:

Мушинський В.П., завідувач Дніпропетровським обласним НМЦ практичної психології і соціальної роботи, практичний психолог-методист;

Савельєва Н.В., співробітник Дніпропетровського обласного НМЦ практичної психології і соціальної роботи, практичний психолог-методист;

Васильковська С.І., директор Дніпропетровського обласного методичного психолого-медико-педагогічного центру, вчитель-методист.

Інформаційно-методичний вісник психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини, № 6, вересень 2014

До першої частини збірника увійшли інформаційно-аналітичні матеріали.

До другої частини збірника включені нормативно-правові документи, що регулюють діяльність психологічної служби системи освіти Дніпропетровської області .

До третьої частини – тези методичних розробок практичних психологів, яким встановлено вищу кваліфікаційну категорію та присвоєно педагогічне звання «практичний психолог-методист» за результатами атестації 2014 року (повні варіанти досвідів можливо переглянути у НМЦ практичної психології і соціальної роботи).

Збірник адресовано керівникам районних та міських управлінь, відділів освіти, методистам рай/міськ/во з психологічної служби, практичним психологам і соціальним педагогам навчальних закладів.

З М І С Т**Частина I. Інформаційно-аналітичні матеріали**

- Аналіз результатів діяльності психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини у 2013-2014 н. р. 3
- Обласні навчально-методичні заходи у 2014-2015 навчальному році. 9
- Електронні книги Центру 11

Частина II. Нормативно-правові документи 15

- Про впровадження Типової посадової інструкції практичного психолога освіти. 15
- Про нагородження переможців та лауреатів обласного огляд-конкурсу кабінетів практичних психологів ВНЗ I-II рівня акредитації. 18
- Про проведення третього обласного конкурсу «Психолог року – 2015». 20

Частина III. Методичні розробки 22

- Біла Л.Д. Перші кроки психолога-початківця на посаді у навчальному закладі. 22
- Коломієць Н.Ю. Соціально-психологічний театр як інтерактивна форма профілактичної та розвивальної роботи. 26
- Шевченко В.Е. Сімейна психокорекція як метод роботи з девіантними підлітками. 28
- Тарасова Т.М. Формування позитивного мислення у дітей дошкільного віку за допомогою авторських оповідань. 31
- Константінова Г.Ф. Розвиток мисленнєвої діяльності учнів початкової школи. 34
- Компаніченко Л.П. Розвивальна програма «Радість життя». 36
- Рапіна Т.В. Особистість старшокласника: суперечливість у формуванні. 39
- Ланько А.І. створення ситуації успіху як умова розвитку особистісного потенціалу дошкільника. 41
- Оржеховська І.В. Тиждень психології у професійно-технічному навчальному закладі. 42
- Самохіна С.І. Тиждень психології в школі. 44

Бонус. 47

- До картотеки практичного психолога освіти: тест Єлліса

! ! " # \$ % " &
 # (& & #) *+, - *+, .

Діяльність психологічної служби системи освіти Дніпропетровської області у 2013-2014 навчальному році була спрямована на реалізацію Плану заходів розвитку психологічної служби системи освіти Дніпропетровської області на період до 2017 року, зокрема – на впровадження інтегрованої моделі психологічного супроводу навчально-виховного процесу, яка була затверджена методичною радою Дніпропетровського обласного НМЦ практичної психології і соціальної роботи і сертифікована на період до 2018 року. Основні компоненти зазначеної моделі наступні: алгоритм роботи, циклограма діяльності, три рівні психологічного супроводу: профілактика, корекція і реабілітація, моніторинг розвитку, психолого-(медико)-педагогічний консилиум, тиждень психології.

Психологічна служба системи освіти Дніпропетровщини складається з 38 психологічних служб: 22 районні психологічні служби, 13 міських психологічних служб, психологічна служба ПТНЗ, психологічна служба ВУЗів I-II рівнів акредитації, психологічна служба спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування.

У 2013-2014 н. р. кількісний склад обласної психологічної служби залишився на рівні минулого навчального року - 1504 фахівця (1503 у минулому році); збільшилась кількість практичних психологів, але зменшилась кількість соціальних педагогів (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Динаміка чисельності практичних психологів і соціальних педагогів

Навчальний рік	К-сть практичних психологів	К-сть соціальних педагогів
2007 - 2008	742	240
2008 - 2009	804	289
2009 - 2010	841	329
2010 - 2011	916	388
2011 - 2012	933	390
2012 - 2013	1012	451
2013 - 2014	1033	434

Значна кількість практичних психологів та соціальних педагогів (1055 фахівців) зосереджена у містах, зокрема у м. Кривому Розі – 392, м. Дніпропетровську - 330, м.Дніпродзержинську - 132. У сільських районах таких фахівців значно менше – 267 осіб. (див. таблицю 2).

Відповідно до нормативної потреби (станом на 01.07.2014 р.), заклади освіти Дніпропетровської області забезпечені на 58,4 % практичними психологами і соціальними педагогами. У минулому навчальному році цей показник дорівнював 55 %.

Міські навчальні заклади забезпечені працівниками психологічної служби на 78,8%, сільські заклади освіти – на 24,8 %, заклади обласного підпорядкування – на 82,6 %, ПТНЗ – на 59%, ВНЗ I-II рівнів акредитації – на 31 %.

Найкращі показники у психологічних служб м. Кривого Рогу – 92%, м. Дніпродзержинська – 83%, м. Новомосковська – 82,5 %, м. Дніпропетровська – 78 % м. Жовті Води – 77.7 %, м. Павлограду – 70 %; серед сільських районів - у психологічних служб Криворізького району – 46%, Томаківського району – 41%, Апостоловського району – 38%, Юр'ївського району – 35,5%, Софіївського району – 33%, Верхньодніпровського району – 32%, Дніпропетровського району – 31,6 %. Широківського району – 31,5%, Покровського району – 31%, Павлоградського району – 31%.

Найнижчі показники у психологічних служб Криничанського (6 %), Магдалинівського (7%) та Васильківського (10 %) районів (див. таблицю 3).

**Кадрове забезпечення психологічної служби системи освіти
Дніпропетровської області у 2013 – 2014 навчальному році**

№	Назва міст та районів	Загальна кількість фахівців	Кількість практичних психологів	Кількість соціальних педагогів	Методист рай/міськ/во
1	м. Вільногірськ	10	9	0	1
2	м. Дніпропетровськ	330	230	98	2
3	м. Дніпродзержинськ	132	75	54	3
4	м. Жовті Води	29	19	9	1
5	м. Кривий Ріг	392	261	130	1
6	м. Марганець	15	13	1	1
7	м. Нікополь	26	25	0	1
8	м. Новомосковськ	29	22	6	1
9	м. Орджонікідзе	16	14	1	1
10	м. Павлоград	48	29	18	1
11	м. Першотравенськ	5	4	0	1
12	м. Синельнікове	12	5	6	1
13	м. Тернівка	11	6	4	1
	Всього по містах:	1055	712	327	16
14	Апостоловський р-н	29	22	6	1
15	Васильківський р-н	6	5	0	1
16	Верхньодніпровський р-н	18	11	6	1
17	Дніпропетровський	24	20	3	1
18	Криворізький р-н	25	12	13	0
19	Криничанський р-н	6	4	1	1
20	Магдалинівський р-н	2	1	0	1
21	Межівський р-н	4	3	0	1
22	Нікопольський р-н	8	7	0	1
23	Новомосковський р-н	21	18	2	1
24	Павлоградський р-н	12	7	4	1
25	Петриківський р-н	8	7	0	1
26	Петропавлівський р-н	6	5	0	1
27	Покровський р-н	14	11	2	1
28	П'ятихатський р-н	7	6	0	1
29	Синельниковський р-н	11	6	4	1
30	Солонянський р-н	14	9	4	1
31	Софіївський р-н	14	14	0	0
32	Томаківський р-н	12	8	3	1
33	Царичанський р-н	10	9	0	1
34	Широківський р-н	7	6	0	1
35	Юр'ївський р-н	9	8	0	1
	Всього по районах:	267	199	48	20
	Заклади обласного підпорядкування	72	44	28	0
	ВНЗ I-II рівнів акредитації	38	29	9	0
	ПТНЗ	72	49	22	1

	Всього по області	1504	1033	434	37
--	--------------------------	-------------	-------------	------------	-----------

Таблиця 3

**Забезпечення навчальних закладів ставками
практичних психологів і соціальних педагогів у 2013-2014 н. р.**

№	Місто, район	К-сть НЗ	Наявних ставок	Нормативна потреба	Дефіцит	Забезпечено потребу
1	Вільногірськ	10	7,25	11	3,75	66%
2	Дніпропетровськ	362	316,65	405,5	88,85	78%
3	Дніпродзержинськ	91	102,22	123,25	21,03	83%
4	Жовті Води	26	21	27	6	77,7%
5	Кривий Ріг	353	343,25	373,5	30,25	92%
6	Марганець	24	14	25,75	11,75	54%
7	Нікополь	57	23,5	57,25	33,75	41%
8	Новомосковськ	30	27,25	33	5,75	82,5%
9	Орджонікідзе	20	13,75	21,5	7,75	64%
10	Павлоград	46	34	48,75	14,75	70%
11	Першотравенськ	12	4,5	15,5	11	29%
12	Синельникове	19	8	16,25	8,25	49%
13	Тернівка	15	9,25	15	5,75	62%
	Всього по містах:	1065	924,62	1173,25	248,63	78,8%
14	Апостоловський р-н	54	16,75	44,25	27,5	38%
15	Васильківський р-н	32	2,75	26,5	23,75	10%
16	Верхньодніпровський	41	11,5	35,75	24,25	32%
17	Дніпропетровський р-н	52	17	53,75	36,75	31,6%
18	Криворізький р-н	44	16	34,5	18,5	46%
19	Криничанський р-н	50	2	35,25	33,25	6%
20	Магдалинівський р-н	49	2,5	34	31,5	7%
21	Межівський р-н	40	3,5	27,5	24	13%
22	Нікопольський р-н	43	7,75	31,75	24	24%
23	Новомосковський р-н	58	12,75	49,5	36,75	26%
24	Павлоградський р-н	31	7,5	24,25	16,75	31%
25	Петриківський р-н	19	3,75	17,25	13,5	22%
26	Петропавлівський р-н	34	4	22,25	18,25	18%
27	Покровський р-н	33	9,15	29,25	20,1	31%
28	П'ятихатський р-н	59	5	37,75	32,75	13%
29	Синельниковський р-н	50	6,75	37	30,25	18%
30	Солонянський р-н	63	9	41,5	32,5	22%
31	Софіївський р-н	37	6,75	20,5	13,75	33%
32	Томаківський р-н	27	8	19,5	11,5	41%
33	Царичанський р-н	31	4,75	21,5	16,75	22%
34	Широківський р-н	31	6	19	13	31,5%
35	Юр'ївський р-н	23	5,25	14,75	9,5	35,5%
	Всього по районах:	901	168,4	677,25	508,85	24,8%
	Заклади обласного підпорядкування	42	68	82,25	14,25	82,6%
	ПТНЗ	56	66,5	112	45,5	59,3%
	ВНЗ I-II рівнів акредитації	60	37,5	120	82,5	31,3%
	Всього по області:	2124	1265,02	2164,75	899,73	58,4%

Керівництво районно – міськими службами здійснювалось 37 методистами рай/міськ/во з психологічної служби. Відсутні методисти у Софіївському та Криворізькому районах. 21 методист, крім психологічної служби, відповідає і за інші напрямки роботи. 16 методистів відповідають тільки за роботу психологічної служби та ПМПК.

Методисти районних (міських) відділів освіти з психологічної служби спрямовували свою роботу на подальше розширення мережі психологічної служби та забезпечення роботи методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів за такими формами та тематикою (див. таблицю 4).

Таблиця 4

Робота методичних об'єднань

№ п\п	Форма	Деякі питання, які розглядались
1.	Творчі групи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Типологія важковиховуваності. 2. Форми та методи роботи. 3. Неформальні течії підлітків як психологічний феномен. 4. Адиктивна поведінка підлітків. 5. Превенція та поственція суїцидальної поведінки підлітків. 6. Сучасна інклюзія очима дитини з особливими потребами. 7. Соціально-психологічна підготовка класу до прийняття дитини з особливими потребами. 8. Психологічні аспекти навчання дитини з особливими потребами. 9. Феноменологія Синдрому Дауна 10. Ситуація успіху, як фактор розвитку особистісного потенціалу дошкільника 11. Професійні ризики педагогічного середовища
2.	Динамічні групи	<ul style="list-style-type: none"> ✓ «Метод проектів у практиці сучасної школи» ✓ «Профілактика професійного виснаження вчителя» ✓ «Науково-дослідницька діяльність ПП та СП» ✓ «Підготовка дітей до участі в олімпіаді з психології та педагогіки»
3.	Інтерв'їзійні групи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічна робота з сім'ями важковиховуємих дітей. 2. Психологічна діагностика рівня розвитку дітей зі спеціальними потребами. 3. Умови формування дитячої обдарованості.
4.	Постійно діючі семінари	<ul style="list-style-type: none"> ✓ «Діти з особливостями розвитку у звичайній школі» ✓ «Психолого-педагогічні умови для розвитку творчих здібностей та навчання обдарованих дітей» ✓ «Психологічний супровід дітей девіантної форми поведінки»
5.	Школа «молодого» фахівця	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Організація роботи практичного психолога в навчальному закладі ✓ Організація роботи соціального педагога в навчальному закладі ✓ Нормативно-правові документи в роботі соціального педагога, практичного психолога ✓ Алгоритм роботи соціального педагога з кризовими сім'ями
6	Дискусійний клуб	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ювенальна юстиція ✓ Мультфільми та дошкільня ✓ Формування іміджу сучасного психолога освіти

Фахівцями обласного НМЦ практичної психології і соціальної роботи разом з кафедрою педагогіки і психології ДОШПО та з консультантами обласної ПМПК у 2013-2014 навчальному році проведено 12 обласних навчально-методичних заходів (див. таблиця 5).

Таблиця 5

Проведення обласних навчально-методичних заходів

№	Тематика	Місце проведення	Кількість учасників	Дата
1	День психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини	Машинобудівний коледж ДНУ	510	26.09.13
2	Засідання МО практичних психологів та соціальних педагогів ПТНЗ	НМЦ ПТО	72	17.10.13 30.01.14 27.05.14
3	Засідання МО практичних психологів та соціальних педагогів ВУЗів I-II рівнів акредитації	ДОМППЦ	38	11.09.13 13.02.14 28.05.14
4	Засідання МО практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти обласного підпорядкування	ДОМППЦ	72	12.09.13 20.02.14 29.05.14
5	Обласний семінар «Базовий компонент діяльності практичного психолога освіти»	ДОППО	200	21.11.13
6	День соціально-педагогічної служби системи освіти Дніпропетровщини	ДОППО	150	24.10.13
7	Професійна майстерня керівника методичного об'єднання	ДОМППЦ	82	12.12.13
8	День психолого-медико-педагогічної служби системи освіти Дніпропетровщини	ДОППО	150	06.12.12
9	Обласний семінар для практичних психологів ДНЗ «Психологічний супровід розвитку особистості дошкільника»	ДОППО	205	27.02.14
10	Обласний семінар «Профілактично-просвітницький напрям роботи практичного психолога і соціального педагога»	ДОППО	220	27.03.14
11	Семінар-нарада «Організаційно-методичний супровід діяльності психологічної служби міста/району» (для методистів)	ДОМППЦ	35	29.04.14
12	Тиждень психології в закладах освіти Дніпропетровщини	Міста та райони області	-	з 22.04.14 по 25.04.14

У 2013-2014 навчальному році проведено курси підвищення кваліфікації для п'яти груп практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти (див. таблицю 6)

Таблиця 6.

Підвищення кваліфікації працівників психологічної служби у 2013-2014 н. р.

№ з/п	Тематика курсів	Місце проведення	Кількість годин	Кількість слухачів
ФАХОВІ КУРСИ				
1	Курси підвищення кваліфікації для практичних психологів з досвідом роботи більше 5 років	ДОППО	116	64
2	Курси підвищення кваліфікації для практичних психологів зі стажем роботи до 5 років	ДОППО	116	72
3	Курси підвищення кваліфікації для практичних психологів ДНЗ	ДОППО	112	44
4	Курси підвищення кваліфікації для практичних психологів	ДОППО	116	25
5	Курси підвищення кваліфікації для соціальних педагогів	ДОППО	82	32
	Тренінгові заняття з підвищення рівня професійної майстерності для практичних психологів та соціальних	ДОМППЦ	520	230

На базі Дніпропетровського обласного психолого-медико-педагогічного центру продовжують успішно працювати методичні об'єднання практичних психологів і соціальних педагогів спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування (куратор Савельєва Н.В.) та ВНЗ I-II рівнів акредитації (куратор Коблік І.В.), на базі НМЦ ПТО Дніпропетровської області – методичне об'єднання практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ (керівник Піковець Л.Г.).

Перспективи розвитку психологічної служби на 2014 - 2015 н. р.

Подальший розвиток психологічної служби буде здійснюватись шляхом реалізації Плану заходів щодо розвитку психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини на період до 2017 року, а саме:

1. Збільшення показників забезпеченості спеціалістами психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) на 10%.
2. Вивчення стану розвитку психологічної служби і ПМПК в містах та районах області; надання практичної допомоги місцевим органам управління освітою; інформування про проведену роботу.
3. Розробка, експериментальна апробація та затвердження діагностичних мінімумів у діяльності практичних психологів і соціальних педагогів різних типів навчальних закладів.
4. Підготовка методичних рекомендацій для керівників місцевих органів управління освітою та керівників закладів освіти про діяльність психологічної служби і ПМПК.
5. Проведення навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників навчальних закладів.
6. Організація діяльності районно-міських психологічних служб за інтегрованою моделлю; забезпечення психологічного та соціально-педагогічного супроводу інклюзивного навчання.
7. Проведення Тижня психології в закладах освіти Дніпропетровщини.
8. Розробка та поступове впровадження Дня психологічного здоров'я в навчальних закладах усіх типів.
9. Проведення третього обласного конкурсу «Психолог року-2015».

/ # " \$! \$
* + , . * + , 0 # "

Вересень

- 10.09.14** Засідання м/о практичних психологів ВНЗ I-II рівнів акредитації (на базі ДОМПМПЦ. Початок о 10.00)
- 11.09.14** Засідання м/о практичних психологів і соціальних педагогів спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування (на базі ДОМПМПЦ. Початок о 10.00)
- 25.09.14** День психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини – рік 23-й (на базі Машинобудівного коледжу ДНУ (вул. Бердянська, 5), для методистів рай/міськ/во з психологічної служби, керівників м/о, практичних психологів. З 10.00 до 14.00).

Жовтень

- 10.10.14** День психологічного здоров'я в закладах освіти (з нагоди Всесвітнього дня психічного здоров'я).
- 16.10.14** Засідання м/о практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ (на базі ДОПППО. Початок о 10.00)
- 23.10.14** День соціально-педагогічної служби системи освіти Дніпропетровщини (на базі ДОПППО, для методистів рай/міськ/во з психологічної служби, керівників м/о, соціальних педагогів. Початок о 10.00).

Листопад

- 20.11.14** Семінар «Базовий компонент діяльності практичного психолога освіти» (на базі ДОПППО, для практичних психологів 1-го року роботи. Початок о 10.00)

Грудень

- 04.12.2014** День психолого-медико-педагогічної консультації Дніпропетровщини (для методистів рай/міськ/во з психологічної служби та ПМПК, консультантів районних (міських) ПМПК. Початок о 10.00)
- 11.12.2014** Професійна майстерня керівника методичного об'єднання (на базі ДОМПМПЦ, для керівників м/о практичних психологів і соціальних педагогів. Початок о 10.00)

Січень

- 29.01.15** Засідання м/о практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ (на базі ДОПППО. Початок о 10.00)

Лютий

- 12.02.15** Засідання м/о практичних психологів ВНЗ I-II рівнів акредитації (на базі ДОМПМПЦ. Початок о 10.00)
- 19.02.15** Засідання м/о практичних психологів спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування (на базі ДОМПМПЦ. Початок о 10.00)
- 26.02.15** Семінар «Психологічний супровід розвитку особистості дошкільника» (на базі ДОПППО, для практичних психологів ДНЗ. Початок о 10.00)

Березень

- 12.03.15** Семінар «Педагогічна психогігієна в освітньому середовищі» (на базі ДОПППО, для методистів рай/міськ/во з психологічної служби, керівників м/о, практичних психологів, соціальних педагогів закладів освіти. Початок о 10.00)
- 27.03.14** Фінал обласного конкурсу «Психолог року - 2015»

Квітень

- 20.04.15-24.04.15** Тиждень психології в закладах освіти Дніпропетровщини
- 28.04.15** Семінар-нарада «Організаційно-методичне забезпечення діяльності районно-міської психологічної служби» (для методистів рай/міськ/во з психологічної служби, на базі ДОМПМПЦ, вул. Паторжінського, 13-а. Початок о 10.00)

Травень

- 19.05.15** Засідання м/о практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ
20.05.15 Засідання м/о практичних психологів ВНЗ I-II рівнів акредитації (на базі ДОМППЦ. Початок о 10.00)
21.05.15 Засідання м/о практичних психологів і соціальних педагогів спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування (на базі ДОМППЦ. Початок о 10.00)

Курси підвищення кваліфікації за категоріями:

- 1) для практичних психологів з досвідом роботи до 5 років;
- 2) для практичних психологів з досвідом роботи від 5 до 10 років;
- 3) для практичних психологів дошкільних навчальних закладів;
- 4) для соціальних педагогів закладів освіти.

Курси підвищення кваліфікації на 2015 рік плануються в залежності від кількості заявок. Заявки подавати до 01.10.2014р. в ДОШПО.

12 3 42 1 *+, . *+, 0 # " 1/ / 56

	! #
Мушинський Віктор Петрович, методист-психолог вищої категорії	1. Супервізійний тренінг «Професійно важливі якості практичного психолога освіти» (10 занять) 2. Тренінг розвитку гумористичних здібностей (10 занять) 3. Тренінг розвитку проникливості (10 занять) 4. Супервізійна група для практичних психологів закладів обласного підпорядкування, ПТНЗ та ВНЗ I-II рівнів акредитації (раз на місяць)
Савельєва Наталія Володимирівна, методист-психолог вищої категорії	5. Тренінг для тренерів <u>Перший рівень.</u> Основи тренінгової роботи (триденний тренінг) <u>Другий рівень.</u> Тренерська компетентність (триденний тренінг) <u>Третій рівень.</u> Практикум з написання корекційних та розвивальних програм (триденний) 6. Супервізійний майстер-клас «Організаційно-методична робота» (дводенний) 7. Семінар-тренінг «Методика формування команди» (дводенний) 8. Тренінг особистісного зростання (триденний)
Коблик Інна Василівна, методист-психолог першої категорії	9. Тренінг навичок консультування (10 занять) 10. Тренінг «Метафорична взаємодія у консультуванні» (триденний) 11. Тренінг «Технології роботи та саморегуляції у стресових ситуаціях» (триденний)
Савельєва Наталія Володимирівна, методист-психолог вищої категорії; Берестюк Марина Віталіївна, методист-психолог першої категорії	12. Воркшоп по роботі з дітьми та підлітками «групи ризику» (група динамічного навчання - триденний)
Більговська Катерина Юріївна, методист-психолог першої категорії	13. Майстер-клас. «Застосування піскової терапії в роботі з дітьми різного віку» (триденний)

Додаткова інформація:

- ✓ Початок роботи тренінг-центру – 1 жовтня 2014 р.
- ✓ Запис на всі групи проводиться постійно за телефонами (056) 371 – 11 – 23; 097-609-01-03, або безпосередньо у тренера
- ✓ Порядок проведення тренінгів в залежності від комплектації груп.

Контактні телефони тренерів:

- Мушинський Віктор Петрович – 096-263-42-65
- Савельєва Наталія Володимирівна – 066-232-12-63
- Більговська Катерина Юріївна – 098-860-89-40

Тренінги можуть проводитись на базі міст та районів за попередньою домовленістю з учасниками.

ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ ТА РОЗРОБКИ ЦЕНТРУ

<p>1 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ПСИХОЛОГ И ПМП Консультация ПМП консилиум</p> <p>▪ «Психолого-медико-педагогический консилиум в образовательном учреждении»: Общие положения; Организация консилиума; Деятельность психолога по подготовке ПМПк; Взаимодействие ПМПк образовательного учреждения и ПМПк; Документация консилиума; Литература</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Методичні рекомендації щодо виявлення дітей з вадами ▪ Зразки характеристик та оформлення висновків обстеження ▪ Програма обстеження психічного розвитку дитини ▪ Психолог и районная (городская) психолого-медико-педагогическая консультация. Методы диагностики ▪ Психологічне і соціально-педагогічне обстеження на ПМПК. Обстеження розвитку дитини 1,5-2 років. <p>СТАТЬИ из различных газет и журналов. Электронная библиотека.</p>	<p>3 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ДЕТИ И ПОДРОСТКИ «ГРУППЫ РИСКА»</p> <p>В данном пособии представлена технология работы с детьми и подростками «группы риска», имеющими психологические проблемы в развитии, т.е. выраженные индивидуально-типологические и/или индивидуально-психологические особенности.</p> <p>Рассматриваются три категории проблем детей «группы риска» - в интеллектуальной (ЗПР, одаренные, леворукие, неуспевающие), эмоциональной (тревожность, замкнутость, аутизм, агрессивность, демонстративность) и поведенческой (гиперактивность, медлительность) сферах.</p> <p>Технология работы включает теоретический, диагностический и коррекционный блоки.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Электронная библиотека по теме
<p>2 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ТЕХНОЛОГИИ РАБОТЫ ПСИХОЛОГА В КОНФЛИКТНЫХ И ЭКСТРЕМАЛЬНЫХ СИТУАЦИЯХ</p> <p>Сборник материалов по теории и технологии работы психолога в конфликтных и экстремальных ситуациях, в том числе работы с посттравматическим стрессовым расстройством.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Представлен спектр кризисных ситуаций в жизни человека, рассмотрены причины их возникновения, включая возраст, семейные проблемы, насилие, утрату близких и работы, чрезвычайные ситуации. ▪ Психология конфликта; Профилактика педагогических конфликтов; Применение эмоционально-образной терапии. ▪ Программы: для работы с педагогами и учащимися разных возрастов. ▪ ПРОФИЛАКТИКА ЭКЗАМЕНАЦИОННОГО СТРЕСУ. Зібрані матеріали щодо психологічного супроводу учнів під час ЗНО – зовнішнього тестування: діагностичні методики, корекційні та розвивальні програми, виховні години, рекомендації вчителям, учням та їх батькам. Загальна підготовка учнів та студентів під час проведення іспитів. Також досвід колег країни СНГ стосовно психологічного супроводу під час ЄГЕ. 	<p>4 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ СФЕРЫ У ДЕТЕЙ ОТ 3 ДО 10 ЛЕТ: НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ</p> <p>На диске представлены нейропсихологические и психофизиологические методы, которые могут быть использованы в диагностической, консультативной и коррекционно-развивающей работе практического психолога с детьми от 3 до 10 лет, родителями и педагогами. Некоторые темы диска:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Индивидуальные особенности нейропсихологического развития; Психофизиологическое сопровождение обучения; • Диагностические методики по выявлению проблем в обучении и воспитании; Коррекционные программы; Психомоторика. Развитие мелкой моторики. • Игры на развитие школьно-значимых функций (зрительное и слуховое восприятие, пространственная ориентация, сенсомоторная координация, мелкая моторика); • Рекомендации по обучению детей с проблемами в развитии; по дифференцированному обучению и воспитанию; • Электронная библиотека по теме
<p>5 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">КОРРЕКЦИОННЫЕ И РАЗВИВАЮЩИЕ ПРОГРАММЫ</p> <p style="text-align: center;">Сборник коррекционных и развивающих программ для детей от 3 до 18 лет и взрослых (педагогов, родителей)</p>	<p>6 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ПРОСВЕЩЕНИЕ: МУЛЬТИМЕДИЙНОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ.</p> <p>На диске собраны разработки мультимедийных презентаций, которые можно использовать на психолого-педагогических семинарах, родительских собраниях, на уроках психологии при работе с детьми разного возраста, педагогами и родителями.</p>
<p>7 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">В ПОМОЩЬ НАЧИНАЮЩЕМУ ПСИХОЛОГУ: Базовый компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • Нормативно-правовая база (документы, основные положения) • Каталог психодиагностических методик (название, проблема исследования, источник) • Технологии работы (рекомендации по основным направлениям работы) • Методические рекомендации по планированию работы • Памятка начинающему психологу, советы психологу • Профилактическая модель организации работы • Основные направления работы: адаптационный период, работа с детьми «группы риска», ПМП консилиум, профориентация, в помощь работающим с ранним возрастом • Методические разработки в таблицах • ПРОГРАМИ УРОКІВ ЗАТВЕРДЖЕНІ Міністерством освіти і науки України • На диску також зібрані розробки уроків психології для різного віку учнів та на різну тематику <p style="text-align: center;">ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА</p>	<p>8 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">РАБОТА С ПЕДАГОГАМИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Методические разработки: «Технология работы с педагогами»; «Психологический портрет учителя», «Учительский стресс» ▪ Деловые игры для использования на семинарах (более 30) ▪ Тренинговые программы и психолого-педагогические студии ▪ Материалы для психолого-педагогических семинаров ▪ Инновационные психолого-педагогические технологии ▪ Подборка книг по данной теме и компьютерные презентации. ▪ ПРОФИЛАКТИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕФОРМАЦИИ. Собраны материалы, которые будут полезны как психологам та и педагогам. Психологам в помощь в работе с педагогическим коллективом. А педагогам в качестве самодиагностики профессиональных проблем и самопомощи. Предложены также психодиагностические методики, программы тренингов, студий. ▪ В ПОМОЩЬ КЛАССНОМУ РУКОВОДИТЕЛЮ. Помощь в работе с детьми и их родителями. П-п диагностика. Деятельность по профилактике негативных явлений. Разработки сценариев внеклассных мероприятий, родительских собраний на разную тематику. Личностно-ориентированные технологии в воспитательной деятельности. Сотрудничество с психологом.
<p>9 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ПСИХОЛОГУ ДОШКОЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Нормативная база 	<p>10 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">НА ДОПОМОГУ СОЦІАЛЬНОМУ ПЕДАГОГУ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Нормативно-правова база (прикладні планів)

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Диагностика – более 50 методик ▪ Работа с родителями (анкеты, материалы к собраниям) ▪ Образцы индивидуальных карт, характеристик ▪ Общие положения и требования к составлению коррекционных программ ▪ Программы для работы с детьми и педагогами (свыше 40) • Основные показатели развития детей разного возраста • Работа психолога с детьми раннего возраста • Электронная библиотека по дошкольной психологии 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Диагностика (методики, анкеты, схемы вивчення учнів та колективів) ▪ Робота з дітьми «групи ризику» (моделі та схеми; програми) ▪ Робота з сім'єю (види послуг сім'ям, соціально-педагогічний супровід сім'ї; робота соціального педагога з неблагополучною сім'єю. Форми роботи з батьками з правового виховання) ▪ Модульний курс по попередженню паління ▪ Приклади характеристик. Статті з досвіду роботи соц. педагогів. ▪ Брошура «Профілактика суїциду». ▪ Розробка занять з формування правової свідомості у учнів різних вікових категорій, батьків, вчителів ▪ Тренінг «Знаємо і реалізуємо свої права»: програма, розробка занять ▪ Матеріали з профілактики насильства в сім'ї та навчальному закладі ▪ Інформаційно-періодичні матеріали з прав дитини: брошури, журнал, весела абетка, пам'ятки, фільмотека
<p>11 КНИГА</p> <p>ПРОФИЛАКТИКА ДЕВИАНТНОСТИ</p> <p>Сборник теоретических и практических материалов по профилактике девиантного поведения. В сборник вошли разработки: ДЕВИАНТНОЕ ПОВЕДЕНИЕ: «Профилактика девиантного поведения»; коррекционные программы; диагностические методики; таблицы:</p> <p>ПСИХОСЕКСУАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ И ПОДРСТКОВ: Динамика полового поведения дошкольников и младших школьников. Половое воспитание подростков. Медико-педагогические рекомендации. Анкета. Методики. Программы. Особенности сексуального поведения детей 5-10 лет. Словарь терминов. Литература.</p> <p>ПРОФИЛАКТИКА СУИЦИДАЛЬНОГО ПОВЕДЕНИЯ: Суицид как проблема. Суицидальное поведение подростков. Психолого-педагогическая профилактика. Диагностика. Консультирование. Брошюра «Профилактика суицидального поведения». Статьи</p> <p>ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА</p>	<p>12-1 КНИГА</p> <p>ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ СТУДЕНТОВ ВНЗ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Нормативно-правовая документация • Модели построения работы психологической службы • Профилактическая модель сопровождения студентов • Коррекционно-развивающие программы (свыше 12) <p>Методические разработки психологов Винницкой и Днепропетровской областей. СТАТЬИ из различных газет и журналов. Электронная библиотека для психолога</p>
<p>13 КНИГА</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20 X 20 <ul style="list-style-type: none"> • 20 книг для практического психолога образования • 20 книг для укрепления психологического здоровья • 20 методических разработок • 20 методических таблиц • 20 психологических студий • 20 периодических статей • 20 мультимедиа презентаций • 20 тестов для практического психолога 	<p>12-2 КНИГА</p> <p>ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ УЧАЩИХСЯ ПТНЗ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Нормативно-правовая документация • Модели построения работы психологической службы • Профилактическая модель сопровождения учащихся • Коррекционно-развивающие программы (свыше 20) • Методические разработки психологов Винницкой и Днепропетровской областей <p>СТАТЬИ из различных газет и журналов. Электронная библиотека для психолога</p>
<p>15 КНИГА</p> <p>РАБОТА С РОДИТЕЛЯМИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тренинговые программы по коррекции недостатков семейного воспитания и детско-родительских отношений; «Ребенок-взрослый: терапия отношений» И ДРУГИЕ • Деловые игры. Занятия «Родительского клуба» • Курс лекций Хухлаевой «Работа психолога с родителями» • Разработки родительских собраний ▪ Диагностические методики ▪ Таблицы «Типы неправильного воспитания»; «Консультирование родителей в ситуациях родительско-юношеских конфликтов, вызванных девиантным поведением подростка»; «Типичные случаи возрастнопсихологического консультирования» и другие <p>Электронная библиотека по работе с родителями 40 книг</p>	<p>14 КНИГА</p> <p>СЕМЬЯ И РЕБЕНОК: ЗОНА РИСКА</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Влияние неблагоприятных семейных факторов на развитие личности ребенка. Супружеские и семейные проблемы. Семейное психологическое консультирование. Тоталитарная семья как источник домашнего насилия. Социально и педагогически запущенные дети. Дети и депривация ▪ Сиротство как психологический феномен. Принципы и подходы в работе психолога с детьми. ▪ Содержание и организация психолого-педагогического сопровождения детей-сирот. ▪ Методики для диагностики семейных отношений та анализа семейного воспитания • Коррекционные материалы. Электронная библиотека <p>Нормативно-правовые документы защиты детства</p>
<p>17 КНИГА</p> <p>МЕТОДИКА ТРЕНИНГА</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Методика проведения тренинга с бланками ▪ Теоретические и практические основы тренингов: партнерского общения, межличностного общения, креативности, личностного роста. Пример семинара для педагогов «Активное обучение» ▪ Статьи из журналов о тренинге (более 15 статей) ▪ Каталог игр: групповая динамика; игры на знакомство, ритуалы; игры на разную тематику и разный возраст для использования на тренингах, классных часах <p>Электронная библиотека</p>	<p>16 КНИГА</p> <p>ПРАКТИКУМ ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Психолог и профильное обучение. Психологическое сопровождение профиля. ▪ Разработка «Профориентационный практикум» ▪ Разработка «Как правильно выбрать профессию» ▪ Разработка «Кем быть?» ▪ Методические разработки ▪ Программы развития профессиональной зрелости ▪ Список новых и редких профессий ▪ Тренинг и (более 10) ▪ 25 диагностических методик <p>Примеры занятий. Профигры (более 25 игр)</p>
<p>19 КНИГА</p> <p>ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ КЛИМАТ В КОЛЛЕКТИВЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Как улучшить психологический климат в коллективе • Диагностика изучения климата в классном и педагогическом коллективе • Методики коррекционной работы с классом • Дети-изгой и новички в коллективе как с ними работать • Игры на обучение сотрудничеству • Ученическое самоуправление 	<p>18 КНИГА</p> <p>АРТ-ТЕРАПИЯ В РАБОТЕ ПСИХОЛОГА</p> <p>На диске собраны материалы практической направленности для работы с разными возрастными такими формами арт-терапии: песочная, сказкотерапия, изотерапия, танцевальная, фото-терапия, притчи.</p> <p>А также различные арт-техники, разработки занятий, которые может использовать практический психолог образовательного учреждения в работе с детьми.</p> <p>Электронная библиотека (подборка книг по арт-терапии)</p>
<p>19 КНИГА</p> <p>ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ КЛИМАТ В КОЛЛЕКТИВЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Как улучшить психологический климат в коллективе • Диагностика изучения климата в классном и педагогическом коллективе • Методики коррекционной работы с классом • Дети-изгой и новички в коллективе как с ними работать • Игры на обучение сотрудничеству • Ученическое самоуправление 	<p>20 КНИГА</p> <p>ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> □ Теоретические аспекты консультирования □ Техники консультирования □ Школьное консультирование □ Семейное консультирование □ Случаи из практики □ Консультирование в экстремальных ситуациях <p>Электронная библиотека по теме</p>

<p>21 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ДЕТСКИЙ ЛАГЕРЬ социально-психологическое сопровождение</p> <ul style="list-style-type: none"> > Коррекционно-развивающая работа в лагере > Коррекционно-развивающая работа в пришкольном лагере > Психолог і тимчасовий дитячий колектив > Развитие Я-концепции детей в условиях временного коллектива > Чем занять детей в первые часы > Игротека для работающего в детском лагере 	<p>22 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">АДАПТАЦИЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методическая разработка: «Адаптационный период в учреждениях образования» (от дошкольников до студентов) • Игры: Психокоррекционные и развивающие игры для успешной адаптации первоклассников; Коммуникативные развивающие игры для подростков; Игры и упражнения на самопознание для старшеклассников; Адаптационные психотехнические упражнения для молодого учителя • Коррекционных программы для разных возрастов • Таблицы «Психологические причины школьной дезадаптации учащихся 1-х классов»; «Психологические причины школьной дезадаптации учащихся старших классов»; «Возможные причины «тяжелой» адаптации дошкольников к условиям детского сада»; «Уровни и проявления школьной дезадаптации учащихся начальных классов» • Диагностические методики
<p>23 КНИГА</p> <p>ДИАГНОСТИКА И КОРРЕКЦИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ СФЕРЫ Диагностические методики на исследование эмоционального отношения к себе и окружающим, тревожности, агрессивности, невротизации; Методики исследования эмоций в клинической психологии; Коррекционные программы по коррекции эмоционально-личностных нарушений для дошкольников, младших школьников, подростков, старшеклассников и педагогов. Электронная библиотека по теме</p>	<p>24 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ГОТОВНОСТЬ К ОБУЧЕНИЮ В ШКОЛЕ</p> <p>На диске представлены диагностико-коррекционные и развивающие программы по подготовке ребенка к школьному обучению. Также теоретический материал об особенностях детей 6-ти летнего возраста, медицинских показателях и признаках неготовности к школе. Способы диагностики уровня развития учебно-важных качеств, рекомендации по их развитию и коррекции. Игры и упражнения, книги и пособия, которые могут быть использованы для организации занятий с детьми по подготовке к школе и преодолению трудностей в обучении.</p>
<p>26 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">УЧЕБНАЯ МОТИВАЦИЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Теоретические основы учебной мотивации. Мотивационная сфера учащихся разного возраста. • Формирование учебной мотивации. Факторы, влияющие на учебную мотивацию. • Диагностический инструментарий для всех возрастов. • Коррекционно-развивающие программы (от 6-7 лет до студентов) • Методические разработки практических психологов Днепропетровской области • Мультфильм «Десантник Степочкин» <p><u>СТАТЬИ из различных газет и журналов</u> <u>Электронная библиотека для психолога</u></p>	<p>25 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ПРОЕКТИВНЫЕ МЕТОДИКИ</p> <p>Общие положения</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Готовность к школе ▪ Тест человека ▪ Розенцвейг ▪ Тест Жилия ▪ Тест руки ▪ Blacky pictures ▪ «12 животных» Пашнева ▪ Рисунок семьи ▪ САТ ▪ Кинотеатр, Автопортрет, Дом-дерево-человек и еще 24 диагностические методики
<p>27 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поняття та види обдарованості • Організація процесу виявлення обдарованих дітей. Діагностика. • Психолого-педагогічний супровід • Програми з розвитку творчих здібностей та обдарованості для роботи з учнями • Моніторинг розвитку інноваційної особистості • Методичні розробки психологів області <p>СТАТТІ з різних газет та журналів. Електронна бібліотека</p>	<p>28 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Психологічно небезпечні ситуації: дидактогенії, шкільне насильство... ▪ Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі ▪ Анкети ▪ Комп'ютерна залежність ▪ Секти та субкультури ▪ Основні форми профілактичної роботи ▪ Відеотека: Права дитини <p>СТАТТІ з різних газет та журналів. Електронна бібліотека для психолога</p>
<p>29 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ДИАГНОСТИКА ИНТЕЛЛЕКТА</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Методика Векслера ▪ Цветные матрицы Равена ▪ Методика на исследование интеллектуальной лабильности ▪ КИ Айзенка ▪ Тест вербального интеллекта ▪ Тест Кеттелла ▪ Штур, Контур, ТИП ▪ Социальный интеллект ▪ Определение уровня интеллекта у дошкольников 	<p>30 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">ПСИХОДИАГНОСТИЧЕСКИЕ МИНИМУМЫ В ШКОЛЕ и ДЕТСКОМ САДУ</p>
<p>31.1 КНИГА (700МБ)</p> <p style="text-align: center;">РАЗВИВАЮЩИЕ ТЕТРАДИ ДЛЯ ДЕТЕЙ</p> <p>Электронная копия тетрадей, предназначенных для занятий с детьми от 3 до 6-7 лет. Направлены на развитие основных познавательных процессов: восприятия, внимания, мышления, речи, мелкой моторики рук и др.</p>	<p>31.2 КНИГА (700МБ)</p> <p style="text-align: center;">РАЗВИВАЮЩИЕ ЖУРНАЛЫ</p> <p>Электронная копия (цветные) журналов, предназначенных для занятий с детьми от 3 до 6-7 лет. (Пример, «Маша и Медведь», «Ледниковый период», «Мурзилка» и др.) Можно использовать для развития основных познавательных процессов: восприятия, внимания, мышления, речи, мелкой моторики рук и др.</p>
<p>32 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">Психолого-педагогическое сопровождение самореализации личности</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Теоретические аспекты самореализации личности. Я-концепция как основа самореализации. ▪ Диагностический инструментарий ▪ Видеотека: видеотренинги Натальи Грейс (бизнес-тренер г. Москва) ▪ Коррекционно-развивающие программы ▪ Психолог и профильное обучение 	<p>33 КНИГА</p> <p style="text-align: center;">Психологическое сопровождение инклюзивного обучения</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ В сборнике собраны материалы в помощь практическому психологу, работающему с детьми с ограниченными возможностями адаптации. ▪ Затронуты вопросы работы с детьми-инвалидами, детьми с ЗПР, ДЦП, детьми имеющими проблемы со слухом, речью, поведением, зрением. ▪ Представлен теоретический, диагностический и коррекционный материал <p>СТАТЬИ из разных газет та журналов</p>

СТАТТІЙ из различных газет и журналов Електронная библиотека для психолога	Електронная библиотека для психолога
34 КНИГА ОСНОВИ ПРЕНАТАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА У збірнику представлені матеріали теоретичного та практичного характеру, які практичний психолог може використовувати: 1) в роботі з учнями та студентами при підготовці до сімейного життя та усвідомленого батьківства; 2) у консультуванні при зборі анамнестичних даних; 3) у просвітницькій роботі з батьками та вчителями (вихователями)	
ТИЖДЕНЬ ПСИХОЛОГІЇ У ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ Узагальнений досвід практичних психологів закладів освіти області. Окремо 3 диски – ЗНЗ; ДНЗ; ВНЗ та ПТНЗ	ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТФІЛЬМІВ У РОБОТІ З БАТЬКАМИ (700МБ) Добірка мультфільмів, які можна використовувати у роботі з батьками на батьківських зборах, тренінгах та інше
ВІДЕОТЕКА: СУЇЦИД (700МБ) Добірка відео матеріалів за даною проблематикою: телевізійні передачі, інтерв'ю лікарів	ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА: ПЕРИОДИКА (700МБ) Газета «Школьный психолог» (Россия) – 2000-2011гг Журнал «Вопросы психологии» (Россия) – 1987-2001гг
РЕЛАКСАЦІЙНА МУЗИКА (700МБ)	МЕДІТАЦІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ, АУТОГЕННА ТРЕНЕРОВКА (700МБ)
ПРОФИЛАКТИЧЕСКАЯ РАБОТА С ПОДРОСТКАМИ В сборнике подборка видео материалов для профилактической работы с подростками – художественные фильмы, документальные социальные ролики. Электронные варианты брошюр изготовленных фондом «Подросток» (Луганский центр социальных служб)	ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА: КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ (700МБ); ПСИХОДИАГНОСТИКА (700МБ); ВОЗРАСТНАЯ ПСИХОЛОГИЯ (700МБ) ТРЕНИНГ (700МБ) В ПОМОЩЬ ЛОГОПЕДУ И ДЕФЕКТОЛОГУ (2 диска по 700МБ)
ЗБІРНИКИ МАТЕРІАЛІВ З ДОСВІДУ РОБОТИ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ РІЗНИХ ТИПІВ (7 дисків по 700МБ) 1 диск - надані до атестації у 2007 та 2008рр та на конкурс «Досвід роботи» у 2007 році) 2 диск - надані до атестації у 2009р та на конкурс «Психолог року 2009» 3 диск – надані до атестації у 2010 році 4 диск – надані до атестації у 2011 році 5 диск - надані до атестації у 2012р та на конкурс «Психолог року 2012» 6 диск - надані до атестації у 2013 році 7 диск - надані до атестації у 2014 році	ЗБІРНИКИ Обласного навчально-методичного центру практичної психології і соціальної роботи - Нормативно-правові документи - Інформаційно-методичний вісник № 1,2,3,4,5,6 - Мультидисциплінарний підхід як методологічна основа інклюзивного навчання - Сфера професійного компетентності практичного психолога - Опыт работы психологов методистов 2009г - Збірник досвіди 2007р.

УКРАЇНА

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

вул. Свердлова, 70, м. Дніпропетровськ, 49006, тел. 770-87-42, факс (056) 770-68-00
e-mail: osvita@adm.dp.ua, <http://www.osvita-dnepr.com>, код ЄДРПОУ 25927519

17.07.2014 № 3172/0/211-14

Керівникам управлінь, відділів
освіти

Про Типову посадову інструкцію
практичного психолога закладу освіти

На виконання Плану заходів щодо розвитку психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини на період до 2017 року, затвердженого наказом департаменту освіти і науки облдержадміністрації від 25.09.2013 № 723/0/212-13 та з метою оптимізації організації діяльності практичних психологів закладів освіти Дніпропетровським обласним навчально-методичним центром практичної психології і соціальної роботи розроблено Типову посадову інструкцію практичного психолога закладу освіти.

Департамент освіти і науки облдержадміністрації надсилає Типову посадову інструкцію практичного психолога закладу освіти, що додається, для ознайомлення та використання у роботі у підпорядкованих Вам установах.

Додаток: на 7 арк. у 1 прим.

Директор департаменту

О.І.ДЕМЧИК

Ісаєва 770 86 92

Додаток до листа
департаменту освіти і науки облдержадміністрації
від 17.07.2014 № 3172/0/211-14

**ТИПОВА ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ
практичного психолога закладу освіти**

1. Загальні положення

1.1. Ця Типова посадова інструкція розроблена на основі законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Положення про психологічну службу в системі освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 03.05.1999 № 127 зі змінами у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 № 616, Кваліфікаційної характеристики практичного психолога, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2006 № 864, згідно з Положенням про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 19.10.2001 № 691, Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки від 20.04.2001 № 330, Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 № 930, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14.12.2010 за № 1255/18550, листом Міністерства освіти і науки України від 27.08.2000 № 1/9-352 «Про планування діяльності, ведення документації і звітності усіх ланок психологічної служби системи освіти», листами Міністерства освіти і науки України від 27.11.2000 № 109 «Про тривалість робочого тижня практичних психологів, соціальних педагогів»,

від 26.09.2012 № 1/9-683 «Щодо розподілу робочого часу у практичних психологів та соціальних педагогів», Етичного кодексу психолога.

1.2. Практичний психолог призначається та звільняється з посади за обов'язковим погодженням з районним (міським) або обласним навчально-методичним кабінетом (центром) психологічної служби системи освіти або з методистом з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету.

1.3. Практичний психолог повинен мати вищу психологічну освіту зі спеціальності «Практична психологія» або «Психологія», володіти професійними знаннями та ефективно застосовувати їх в практичній діяльності.

1.4. Практичний психолог адміністративно підпорядковується керівнику навчального закладу, методично – працівникам Центру практичної психології і соціальної роботи (методисту з психологічної служби).

1.5. У своїй діяльності практичний психолог керується законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Положенням про психологічну службу в системі освіти України, Положенням про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти, Етичним кодексом психолога, наказами органів управління освітою усіх рівнів; правилами і нормами охорони праці, техніки безпеки і протипожежного захисту, а також Статутом, Правилами внутрішнього розпорядку навчального закладу, цією Інструкцією. Практичний психолог дотримується Конвенції ООН про права дитини.

2. Функції

Практичний психолог навчального закладу:

2.1. Бере участь у здійсненні освітньої, виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного індивідуального розвитку учнів, збереження їх повноцінного психічного здоров'я.

2.2. Проводить психолого-педагогічну діагностику готовності учнів до навчання та сприяє їх адаптації до нових умов навчально-виховного процесу на кожному віковому етапі, допомагає у виборі навчального закладу згідно з рівнем психічного розвитку;

2.3. Розробляє та впроваджує розвивальні, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей учнів.

2.4. Сприяє вибору учнями професій з урахуванням їх ціннісних орієнтацій, здібностей, життєвих планів і можливостей, готує учнів до свідомого життя; здійснює превентивне виховання, первинну профілактику злочинності, алкоголізму і наркоманії, інших залежностей і шкідливих звичок серед підлітків.

2.5. Проводить психологічну діагностику і психолого-педагогічну корекцію девіантної поведінки учнів.

2.6. Формує психологічну культуру учнів, педагогів, батьків або осіб, які їх замінюють, консультує з питань психології, її практичного використання в організації навчально-виховного процесу.

3. Посадові обов'язки

Практичний психолог:

3.1. Складає річний та місячні плани роботи, узгоджує з завідувачем Центру практичної психології і соціальної роботи (методистом) та затверджує у керівника навчального закладу, виходячи із завдань та потреб учасників освітнього процесу та керуючись рекомендаціями обласного та місцевого центрів практичної психології і соціальної роботи (методиста).

3.2. Веде облік роботи та оформляє робочу документацію згідно з рекомендаціями обласного та міського центрів практичної психології і соціальної роботи (методиста).

3.3. У зазначені терміни у відповідності до нормативних документів психологічної служби подає до Центру практичної психології і соціальної роботи (методистові) планову і звітну документацію, затверджену керівником навчального закладу.

3.4. Бере участь в організації і плануванні навчально-виховного процесу закладу з метою забезпечення всебічного особистісного розвитку дітей (відповідно вихованців, учнів, студентів), зміцнення і захисту їхнього психічного здоров'я.

3.5. Бере участь в роботі педагогічних рад, методичних об'єднань, психолого-педагогічних консиліумів, атестаційної комісії по підвищенню кваліфікації педагогічного колективу навчального закладу.

3.6. Надає допомогу педагогічним працівникам в опануванні й розробці інноваційних програм і технологій.

3.7. Бере участь у розробці навчальних планів, програм, посібників, методичних рекомендацій, вносить пропозиції щодо оптимізації навчально-виховного процесу у закладі.

3.8. Виявляє і обстежує за згодою батьків або осіб, що їх замінюють, дітей (відповідно вихованців, учнів, студентів), які потребують психолого-педагогічної корекції особистісної та інтелектуальної сфери.

3.9. Сприяє створенню належних умов для ефективної адаптації дітей при вступі до школи, а також при переході до наступних ланок навчання.

3.10. Складає та реалізує програми корекційно-розвивальних занять з дітьми у співпраці з іншими спеціалістами.

3.11. Надає консультації адміністрації навчального закладу з психологічних аспектів навчально-виховного процесу та управлінської діяльності.

3.12. Надає консультації педагогічним працівникам та батькам з психологічних аспектів навчання, виховання і розвитку дітей з врахуванням їх індивідуальних та вікових особливостей.

3.13. Сприяє формуванню позитивного психологічного клімату в дитячому та педагогічному колективах навчального закладу шляхом підвищення комунікативної компетентності та психологічної культури педагогів і учнів.

3.14. Використовує в своїй діяльності сучасні форми та методи надання психологічних послуг (семінари-практикуми, тренінги, індивідуальне та групове консультування тощо).

3.15. Постійно працює над підвищенням власної професійної компетентності, загальної культури та самовдосконаленням. Бере участь у науково-практичних конференціях, семінарах різного рівня та у заходах, що

проводяться Центрами практичної психології і соціальної роботи (методичні об'єднання, інструктивно-методичні наради, школа новопризначеного психолога, тематичні, творчі, тренінгові групи, інтерв'язійні групи, індивідуальні і групові методичні консультації тощо).

3.16. Проводить соціально-психологічні дослідження (в тому числі моніторингові), виходячи з актуальних потреб закладу, а також у відповідності до планів обласного та міського центрів практичної психології і соціальної роботи.

3.17. Використовує у своїй професійній діяльності методики, технології і методи, які пройшли соціально-психологічну експертизу в обласному чи місцевому центрі практичної психології і соціальної роботи або методичному об'єднанні.

3.18. Дотримується педагогічної етики та Етичного кодексу психолога, поважає гідність дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, пропагує здоровий спосіб життя.

3.19. Дотримується норм і правил охорони праці, техніки безпеки і протипожежного захисту, проходить періодичне безкоштовне медичне обстеження.

3.20. Розподіляє свій робочий час виходячи з тривалості робочого тижня 40 чи 20 годин на ставку, в залежності від типу навчального закладу. Із них до 50% годин відводиться на практичну роботу у навчальному закладі (індивідуальна і групова діагностика, консультування дітей, педагогів, батьків чи осіб, які їх замінюють, корекційно-розвивальна робота, навчальна діяльність тощо) і до 50% годин – на організаційно-методичну роботу – підготовку до проведення соціально-психологічних заходів (занять, тренінгів, ділових ігор), обробку результатів досліджень, оформлення висновків, планування та звітність, а також на підвищення свого професійного рівня. Дані види роботи, згідно з листами Міністерства освіти і науки України від 27.11.2000 р. № 109 «Про тривалість робочого тижня практичних психологів, соціальних педагогів», від 26.09.2012 № 1/9-683 «Щодо розподілу робочого часу у практичних психологів та соціальних педагогів» практичний психолог має право виконувати за межами навчального закладу (у бібліотеці, у навчально-методичних та наукових центрах, удома), що повинно бути відображено в плані роботи практичного психолога на місяць та в статистичному звіті згідно з нормативами часу на основні види роботи.

4. Права

Практичний психолог має право на:

4.1. Визначення змісту своєї діяльності та вибір пріоритетних напрямів роботи з урахуванням державних норм і стандартів, рекомендацій центрів практичної психології і соціальної роботи (Українського, обласного і міського), з огляду на потреби навчального закладу і рівень власної професійної компетентності.

4.2. Психологічний кабінет, забезпечений матеріальним та методичним обладнанням згідно з Положенням про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти.

4.3. День організаційно-методичної роботи (8 год.) для здійснення самоосвіти та самовдосконалення, а також для участі в заходах, що проводяться Центрами практичної психології і соціальної роботи усіх рівнів з метою підвищення професійного рівня та особистісного розвитку.

4.4. Підвищення кваліфікації та проходження атестації на відповідну кваліфікаційну категорію не рідше одного разу в 5 років.

4.5. На запобігання проведенню в закладі діагностичної, психокорекційної та іншої роботи особами, які не мають відповідної фахової підготовки, використовують сумнівний інструментарій і не отримали погодження обласного чи районного (міського) Центру практичної психології і соціальної роботи.

4.6. Розглядати питання і приймати рішення тільки в межах своєї компетенції.

4.7. На відмову від виконання розпоряджень адміністрації закладу в тих випадках, якщо ці розпорядження суперечать професійно-етичним вимогам, завданням та функціональним обов'язкам психолога.

4.8. Захист професійної честі й гідності.

4.9. Ознайомлення зі скаргами та іншими документами, що містять оцінку його роботи, надання щодо них пояснень.

4.10. Захист своїх інтересів самостійно чи через представника, в тому числі адвоката, у випадку дисциплінарного чи службового розслідування, пов'язаного з порушенням педагогом норм професійної етики.

4.11. Конфіденційність дисциплінарного (службового) розслідування, за винятком випадків, передбачених законом.

4.12. Звертання у разі необхідності через керівництво навчального закладу з клопотанням у відповідні організації з питань, пов'язаних з психічним здоров'ям учасників освітнього процесу, у медичні та дефектологічні заклади.

4.13. Участь шляхом співпраці з науково-методичними центрами та лабораторіями в створенні та апробації нових психологічних методик, розробці методичних матеріалів.

4.14. Участь у розробці нових методів психодіагностики, психокорекції, тощо, оцінюванні їх ефективності, проведення в навчальному закладі групових та індивідуальних обстежень й експериментів з науковою метою та за згодою учасників навчально-виховного процесу.

4.15. Виступи з узагальненням власного досвіду роботи на конференціях, семінарах, педагогічних читаннях, у науково-популярних виданнях.

4.16. Поєднання роботи практичного психолога з навчальним навантаженням у закладі за основним місцем роботи та в інших закладах відповідно до фахової освіти та рівня кваліфікації.

4.17. Проведення просвітницької роботи з пропаганди психологічних знань шляхом лекцій, бесід, виступів на радіо, телебаченні, тощо.

5. Відповідальність

Практичний психолог несе відповідальність:

5.1. За розголошення професійних відомостей та конфіденційної інформації, отриманих в процесі діагностичної, консультативної та корекційно-розвивальні роботи, якщо це може завдати шкоди суб'єкту освітнього процесу чи його соціальному оточенню.

5.2. За використання своїх знань і становища, методів та їх програмного забезпечення з метою приниження людської гідності, будь-яких форм фізичного чи психічного насильства, маніпулювання, що суперечить професійній етиці та свідчить про професійну некомпетентність фахівця, практичний психолог несе відповідальність відповідно до трудового законодавства і Закону України «Про освіту».

5.3. За завдані навчальному закладу чи учасникам навчально-виховного процесу при виконанні своїх посадових обов'язків збитки психолог несе матеріальну відповідальність у порядку та межах, встановлених трудовим і цивільним законодавством.

5.4. За невиконання чи неналежне виконання без поважних причин Статуту чи Правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпоряджень адміністрації, посадових обов'язків, встановлених цією інструкцією, практичний психолог несе дисциплінарну відповідальність у порядку, визначеному трудовим законодавством.

6. Взаємовідносини (зв'язки за посадою)

Практичний психолог:

6.1. Працює в тісному контакті з соціальним педагогом навчального закладу, педагогічним колективом; батьками вихованців, учнів, студентів (особами, які їх замінюють); систематично обмінюється інформацією з питань, які входять до його компетенції, з адміністрацією і педагогічними працівниками навчального закладу.

6.2. Адміністративно підпорядкований безпосередньо керівнику навчального закладу, методично – районному (міському, обласному) навчально-методичному кабінету (центру) психологічної служби системи освіти або методисту з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету.

6.3. Подає керівнику навчального закладу і до районного (міського) навчально-методичного кабінету (центру) психологічної служби системи освіти або методисту з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету звіт про роботу за навчальний рік.

6.4. Отримує від адміністрації навчального закладу інформацію нормативно-правового і організаційно-методичного характеру, ознайомлюється під розписку з відповідними документами.

6.5 У разі одержання завдання безпосередньо від інших працівників або посадових осіб інформує про це керівника навчального закладу.

7. Кінцеві положення

7.1. Посадова інструкція практичного психолога закладу освіти складається на підставі цієї Типової посадової інструкції в двох примірниках, один із яких зберігається у роботодавця, інший – у працівника.

7.2. Задачі, Обов'язки, Права і Відповідальність можуть бути уточнені відповідно до зміни структури, задач, функцій структурного підрозділу, робочого місця та кваліфікаційного рівня спеціаліста.

7.3. Зміни і доповнення до Посадової інструкції вносяться наказом керівника установи освіти.

7.4. Практичний психолог закладу освіти знайомиться з посадовою інструкцією практичного психолога закладу освіти під підпис.

УКРАЇНА

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

вул. Свердлова, 70, м. Дніпропетровськ, 49006, тел. 770-87-42, факс (056) 770-68-00
e-mail: osvita@adm.dp.ua, <http://www.osvita-dnepr.com>, код ЄДРПОУ 25927519

№ _____

на № _____ від _____

Про нагородження переможців та лауреатів
обласного огляду- конкурсу кабінетів практичних
психологів ВНЗ I-II рівнів акредитації

На виконання п. 5.5 Плану заходів щодо розвитку психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини, затвердженого наказом департаменту освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації від 25.09.2013

№ 723/0/212-13, у 2013-2014 н. р. Дніпропетровським обласним навчально-методичним центром практичної психології і соціальної роботи спільно з Радою директорів ВНЗ I-II рівнів акредитації було проведено огляд-конкурс кабінетів практичних психологів ВНЗ I-II рівнів акредитації. На підставі висновків журі огляду-конкурсу

НАКАЗУЮ:

1. Висловити подяку за організаційне та матеріально-технічне забезпечення функціонування психологічних кабінетів керівникам вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації:

Аулову В'ячеславу Васильовичу, директору Дніпропетровського Машинобудівного коледжу ДНУ ім. Олесь Гончара;

Ватагінї Вероніці Василівні, директору Дніпропетровського монтажного технікуму;

Касьяну Станіславу Станіславовичу, директору Дніпропетровського політехнічного коледжу;

Мільку Олександрю Павловичу, директору Криворізького гірничо-електромеханічного технікуму Криворізького національного університету;

Молочок Олені Юріївні, директору Дніпродзержинського енергетичного технікуму;

Олександровій Ользі Анатоліївні, директору Дніпродзержинського металургійного коледжу;

Сітьку Віктору Володимировичу, директору Дніпродзержинського економічного коледжу Дніпродзержинського державного технічного університету;

Федьку Юрію Михайловичу, директору Придніпровського енергетичного технікуму.

Цоколенку Миколі Петровичу, директору Дніпропетровського коледжу електрифікації Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету;

Чибісову Віктору Івановичу, директору Дніпродзержинського коледжу фізичного виховання;

2. Нагородити грамотою департаменту освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації переможців та лауреатів огляду-конкурсу:

Відуту Альону Анатоліївну, практичного психолога Дніпродзержинського металургійного коледжу, переможця в номінації «Призначення психологічного кабінету»;

Вознюк Людмилу Віталіївну, практичного психолога Дніпропетровського політехнічного коледжу, переможця в номінації «Призначення психологічного кабінету»;

Сологуб Людмилу Валеріївну, практичного психолога Дніпропетровського машинобудівного коледжу Дніпропетровського національного університету імені Олесь Гончара, переможця в номінації «Призначення психологічного кабінету»;

Битову Ірину Валентинівну, Семенову Тамару Анатоліївну, практичних психологів Дніпропетровського монтажного технікуму, переможців у номінації «Оформлення психологічного кабінету»;

Стец Марину Анатоліївну, практичного психолога Дніпродзержинського енергетичного технікуму, переможця в номінації «Оформлення психологічного кабінету»;

Вітер Тетяну Костянтинівну, практичного психолога Придніпровського енергетичного технікуму, лауреата в номінації «Оформлення психологічного кабінету»;

Клименко Олену Леонідівну, практичного психолога Дніпродзержинського економічного коледжу Дніпродзержинського державного технічного університету, переможця в номінації «Матеріально-технічне оснащення психологічного кабінету»;

Клячковську Раїсу Василівну і Шаповал Альону Володимирівну, практичних психологів Дніпродзержинського коледжу фізичного виховання, переможців у номінації «Матеріально-технічне оснащення психологічного кабінету»;

Скворцову Тамару Василівну, практичного психолога Криворізького гірничо-електромеханічного технікуму Криворізького національного університету, переможця у номінації «Документація психологічного кабінету»;

Мілька Павла Івановича, практичного психолога Дніпропетровського коледжу електрифікації Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, лауреата в номінації «Обладнання кабінету психофізичного розвантаження».

3. Начальнику відділу науки та вищої освіти департаменту освіти і науки облдержадміністрації Шумік І.В. провести урочисте нагородження грамотами.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника директора департаменту – начальника управління науки, вищої та професійно-технічної освіти Кравченко Л.А.

Директор департаменту
освіти і науки облдержадміністрації

О.І.ДЕМЧИК

УКРАЇНА

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

вул. Свердлова, 70, м. Дніпропетровськ, 49006, тел. 770-87-42, факс (056) 770-68-00
e-mail: osvita@adm.dp.ua, <http://www.osvita-dnepr.com>, код ЄДРПОУ 25927519

№ _____

на № _____ від _____

Керівнику управління, відділу освіти,
методисту з психологічної служби

Про проведення третього обласного
конкурсу «Психолог року - 2015»

Відповідно до пункту 5.5 Плану заходів щодо розвитку психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини на період до 2017 року, затвердженого наказом департаменту освіти і науки Дніпропетровської ОДА від 25.09.2013 № 723/0/212-13, у 2014-2015 навчальному році проводиться третій обласний конкурс «Психолог року - 2015».

Згідно п. 4 та п. 6 Положення про проведення обласного конкурсу «Психолог року», затвердженого наказом головного управління освіти і науки Дніпропетровської ОДА від 13.07.2010 № 579, обласний конкурс «Психолог року» проводиться на добровільних засадах у три тури: перший - районний/міський рівень, другий і третій – обласний рівень.

У зв'язку з цим, при наявності достатньої кількості практичних психологів, які бажають взяти участь у конкурсі «Психолог року - 2015», просимо забезпечити проведення першого туру у відповідності до п. 5,7,8 Положення про проведення обласного конкурсу «Психолог року», що додається.

Керівник психологічної служби
системи освіти Дніпропетровської області

В. П. Мушинський

Додаток 1
ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ головного управління
освіти і науки облдержадміністрації
від 13.07.2010 № 579

ПОЛОЖЕННЯ
про проведення обласного конкурсу «Психолог року»

1. Обласний конкурс «Психолог року» є одним із заходів реалізації Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття») і проводиться відповідно до Умов проведення всеукраїнського конкурсу «Кращий працівник психологічної служби системи освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 27.12.2005 р. № 767 з метою виявлення і підтримання творчої праці практичних психологів, підвищення їхньої професійної майстерності, популяризації психолого-педагогічних здобутків.

Завданнями конкурсу є:

- піднесення ролі практичного психолога у навчальних закладах і підвищення престижності цієї професії;
- привернення уваги громадськості, органів влади до проблем освіти та психологічної служби зокрема;
- сприяння творчим психолого-педагогічним пошукам, удосконаленню фахової майстерності працівників психологічної служби;
- поширення передового психологічного досвіду;
- забезпечення незалежної експертної оцінки педагогічної діяльності практичних психологів.

2. Обласний конкурс «Психолог року» проводить головне управління освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації разом з Дніпропетровським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти,

Дніпропетровським обласним психолого-медико-педагогічним центром та Дніпропетровським обласним навчально-методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

Головне управління освіти і науки Дніпропетровської обласної держадміністрації затверджує склад обласного оргкомітету конкурсу та членів журі.

3. Обласний оргкомітет конкурсу встановлює критерії відбору поданих на конкурс матеріалів, умови та порядок проведення фінальної частини конкурсу і не пізніше як за місяць до початку першого туру забезпечує їх доведення до відома психолого-педагогічної громадськості.

4. Обласний конкурс «Психолог року» проводиться на добровільних засадах. У конкурсі беруть участь практичні психологи дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, позашкільних та вищих навчальних закладів, які мають необхідні умови для праці (кабінет) та стаж роботи за фахом не менше 3 років.

5. Для участі у конкурсі претендент подає районному (міському) оргкомітету такі матеріали:

- заяву про бажання брати участь у конкурсі «Психолог року»;
- резюме з вказанням освіти, вищого закладу, який закінчив, стажу і місця роботи, опис кабінету та матеріально-технічної бази, іншою доцільною інформацією;
- опис власного досвіду, що розкриває оригінальність психолого-педагогічних ідей, методів, технологій; аналіз власних досліджень, результатів праці тощо обсягом не менше 20 сторінок у друкованому та електронному варіанті.

За бажанням претендент може подати оргкомітету й інші матеріали (у тому числі відгуки наукових установ, фахових асоціацій тощо), що глибше розкривають його творчі здобутки.

6. Обласний конкурс «Психолог року» проводиться у три тури:

перший	районний (міський)	грудень, січень
другий	обласний, заочний	лютий
третій	обласний, фінальний	березень

7. Перший тур конкурсу складається з двох етапів:

заочний - аналіз творчих робіт учасників, вивчення матеріалів з досвіду роботи, аналіз супровідних документів та ін.;

очний - презентація, домашнє завдання, проведення конкурсів, демонстрація прийомів роботи, тестування тощо.

8. Для проведення першого туру утворюються на місцях оргкомітети конкурсу і склад журі.

Склад районного (міського) оргкомітету конкурсу і журі затверджується районним (міським) відділом (управлінням) освіти за поданням районного (міського) центру практичної психології і соціальної роботи або методиста, який відповідає за психологічну службу, відповідного методичного кабінету.

9. Для проведення другого та третього турів утворюється обласний оргкомітет і фахове журі.

Склад обласного оргкомітету і журі конкурсу затверджується головним управлінням освіти і науки за поданням Обласного навчально-методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

10. До участі у кожному наступному турі допускаються переможці попереднього туру, на яких оргкомітет подає матеріали, перелічені в пункті 5 цього додатку.

Якщо перший тур в окремих містах та районах не проводився, бажаючі взяти участь у другому та третьому турі можуть надіслати до обласного оргкомітету матеріали, зазначені у пункті 5 цього додатку.

11. Обласний оргкомітет конкурсу приймає заяви з необхідними матеріалами з 1 до 30 січня поточного року.

За результатами другого відбіркового туру претендентам надсилаються запрошення для подальшої участі у конкурсі. Фінальний етап третього туру конкурсу проводиться у другій половині березня поточного року.

12. На відбіркового етапі другого туру визначаються учасники фінального етапу конкурсу (не більш, як 10 осіб).

Фінальний етап передбачає презентацію, домашнє завдання, тестування, проведення конкурсів, демонстрацію прийомів роботи.

13. На фінальному етапі третього туру визначаються лауреати та переможці конкурсу.

Переможець обласного конкурсу стає учасником всеукраїнського конкурсу «Кращий працівник психологічної служби системи освіти»

14. На підставі висновків фахового журі обласний оргкомітет в установленому порядку вносить пропозиції щодо нагородження переможців конкурсу.

Переможці, лауреати та учасники третього туру обласного конкурсу нагороджуються дипломами, цінними подарунками, а також можуть бути представлені до відомчих заохочувальних відзнак.

15. Фінансові витрати на підготовку і проведення першого туру обласного конкурсу «Психолог року» проводяться за рахунок місцевих бюджетів, на організацію третього туру і забезпечення нагородження його переможців – за рахунок обласного бюджету.

В.о начальника відділу
дошкільної освіти, виховної роботи
та соціального захисту

О. В. ІСАЄВА

Біла Любов Дмитрівна, практичний психолог-методист КЗО «Навчально-виховний комплекс №99 «багатoproфільна гімназія – школа I ступеня – дошкільний навчальний заклад» м.Дніпропетровськ

Структура діяльності психолога. Підсумуємо матеріал та зробимо акценти на перші кроки психолога.

З чого розпочати?

1. Визначитися та чітко сформулювати запит.
2. Робити те, що найкраще виходить.

Як саме розпочати?

1. Зібрати можливу інформацію з усіх джерел.
2. Переформулювати запит у проблему.

Чи вірно я все роблю? Звичайно! Якщо поставлена мета, визначені задачі та передбачається результат.

Чому я саме так роблю? Відповідь: Дивись нормативно-правову базу психолога.

Чи повинен зробити все за всіх? Пам'ятай! Діяльність психолога не підміняє роботу вчителів, батьків, а вносить в неї злагоду, розуміння причин невдач та результатів прийнятих рішень.

А якщо не вистачає компетентності, якщо не впевнений в своїх силах? Твої помічники:

- Методична література, фахові журнали та газети.
- Більш досвідчені колеги.
- Персональний комп'ютер.
- Курси, тренінги, семінари.
- ПРАКТИКА, ПРАКТИКА, ПРАКТИКА.

ПОРАДИ ПРАКТИЧНОМУ ПСИХОЛОГУ

З методичними порадами психолог часто зустрічається на сторінках газет, журналів. Чи знайдені відповіді на всі питання? Чи вони виникають знову ж таки при вирішенні інших нових задач, ситуацій, запитів? Можливо, деякі відповіді знайдете серед запропонованих порад.

Порада 1. Головний керівник практичного психолога у школі - директор. Саме йому психолог підпорядкований, і саме він дає вказівки.

Порада 2. У директора дізнайтеся мету і завдання школи та складіть свій план роботи відповідно до них.

1. Необхідно вивчити правову базу психолога («Положення про психологічну службу системи освіти України», права та обов'язки шкільного психолога; Етичний кодекс практичного психолога; накази, листи Міністерства освіти, які регламентують роботу практичного психолога).

2. Дізнатися, якою бачить роботу психолога директор, детально прочитати й підписати свої посадові обов'язки (це дуже важливо!), якщо потрібно — запропонувати свій варіант діяльності (з якою віковою групою хотіли б працювати, співвідношення нормативного часу з посадовими обов'язками, обґрунтуйте свою думку). Детально обговоріть із директором: хто та як контролюватиме вашу діяльність, терміни і форми поточної звітності. Обговоріть з директором графік вашої роботи, наявність методичного дня, можливість обробки даних поза школою.

3. Директор і заступники директора школи беруть участь в обговоренні вашого річного плану, адже він є частиною річного плану школи. Директор обов'язково завіряє своїм підписом і печаткою ваш річний план, посадові обов'язки, графік роботи.

Порада 3. У виборі пріоритетів діяльності беріть до уваги основні моменти розвитку дитини: Перші класи (адаптація до школи), 4-ті класи (психологічна й інтелектуальна готовність до переходу в середню школу), 5-ті класи (адаптація до середньої ланки), 8-мі класи (гострий період підліткового віку та профільне навчання); 9—11-ті класи (профорієнтація, психологічна підготовка до ДПА та ЗНО). Інші види діяльності беріть, якщо лишається вільний час або у цьому існує нагальна потреба.

Порада 4. Основні напрямки діяльності:

1. **Діагностика.** Перед діагностикою поставте собі запитання: «Навіщо?», «Що я отримаю в результаті?». Проводьте її у крайніх випадках, адже діагностика, обробка результатів, інтерпретація займає багато часу. Частіше спостерігайте за дітьми, спілкуйтеся з ними, вчителями, батьками. Результати діагностики обговорюйте на психолого-педагогічних консилиумах, визначте шляхи, ефективні для вирішення виявлених проблем.
2. **Корекційно-розвивальна робота.** Один і тих напрямків, який викликає найбільше труднощів у психолога. Корекційно-розвивальна робота - це додаткова до основного освітнього процесу діяльність, яка дає змогу ефективніше розвивати дитину, розкривати, реалізовувати її здібності в різних сферах, оскільки цей вид діяльності має ґрунтуватися на глибокому розумінні предмету корекції, а також мати під собою методологічну базу, практичним психологам-початківцям у перший рік своєї роботи радимо займатися лише розвивальною роботою.
3. **Консультативний напрям.** Не чекайте, що до вас одразу підуть із питаннями, проблемами. Йдіть самі. Провели діагностику - обговоріть (пам'ятайте: **«Не зашкодь дитині!»**) з учителем реальність виконання ваших рекомендацій. Якщо дитині потрібні корекційні або розвивальні заняття, запропонуйте свою допомогу. Графік вашої роботи, години консультації дітей, батьків, педагогів мають знаходитися на дверях

вашого кабінету.

- 4. Просвітницька робота** (педради, батьківські збори, бесіди з дітьми, години психолога, гурткова робота, факультативні заняття тощо). У вчительській напишіть оригінальне оголошення про проведення батьківських зборів за приблизними темами, вивісьте план-сітку (порожню) на місяць, де вчителі зможуть записати свій клас. І їм буде приємно, що про них піклуються, і ви фіксуватимете роботу на місяць. Також можна з заступником директора з виховної роботи проводити загальношкільний батьківський всеобуч по паралелях. Один місяць - одна паралель. Дуже зручно й ефективно.
- 5. Диспетчерська робота** (психолог рекомендує батькам, дітям звернутися по консультацію до суміжного фахівця: логопеда, психоневролога тощо).

Порада 5. В вчительській доречно оформити стенд з оригінальною назвою. Повісьте там план на місяць, план-сітку батьківських зборів (порожню, хай вчителі записують), цікаві статті, що допомагатимуть проводити тематичні класні години, популярні тести для емоційної розрядки. Біля кабінету психолога розмістіть куточок психолога, де можна знайти поради для батьків, дітей, номери телефонів служб довіри та все, що вважаєте цінним.

Порада 6. Матеріали:

1. Папка з документацією:

- Положення про психологічну службу системи освіти;
- Посадові обов'язки (завірені печаткою і підписом директора);
- План роботи на рік.
- План роботи на місяць, завірений директором;
- Етичний кодекс психолога;
- Методична папка (накази, листи, розпорядження, інструкції МОН України стосовно психологічної служби системи освіти України).

2. Журнали:

- журнал щоденного обліку роботи;
- журнал психологічного аналізу уроків (заходів);
- журнал проведення корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи;
- журнал протоколів індивідуальних та групових консультацій психолога.

Аби уникнути рутини у веденні документації, заповнюйте журнали в кінці кожного робочого дня (це забирає приблизно 30 хвилин), узагальнюйте все у п'ятницю. Наприкінці місяця залишиться лише проаналізувати, чи все виконано, яка ефективність роботи, підрахувати кількість проведених консультацій, батьківських зборів, корекційних або розвивальних занять, тренінгів тощо.

3. Папки з матеріалами діагностування. Матеріали діагностування зручно зберігати в папках по класах.

4. Папки з матеріалами за пріоритетними напрямками роботи:

- робота з батьками (матеріали батьківських зборів, консультацій, порад батькам тощо);
- робота з педагогічним колективом (матеріали педагогічних нарад, круглих столів, психологічних консиліумів тощо);
- робота з обдарованими дітьми;
- профілактика та інші папки за напрямками роботи.

5. Папка з матеріалами дітей «групи ризику». Ця папка обов'язково має бути у практичного психолога. Зберігайте у ній списки різних категорій дітей, психологічні характеристики, індивідуальні картки, результати діагностування - тобто всі матеріали роботи психолога з учнями.

Порада 7. Методики для психологічної діагностики мають пройти експертизу. Користуйтеся «Психологічним мінімумом в школі». Психологічний інструментарій, виданий Дніпропетровським обласним методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

Порада 8. Особливості побудови взаємин:

1. Психолог і шкільна адміністрація. Труднощі можуть виникнути через «вічне питання»: кому підпорядкований психолог, перед ким звітує. Буває, що директор навантажує психолога роботою, яка не входить у його посадові обов'язки. Що ж робити? Уважно вивчіть пораду 2 цієї статті.

2. Психолог і колектив учителів. Суть цих взаємин - рівноправна співпраця. І у вчителя, і у психолога є спільна мета - дитина, її розвиток і добробут. Спілкування з учителем має ґрунтуватися на принципах пошани його досвіду і (або) віку, дипломатії і компромісу. У колективі завжди знайдеться група вчителів, які з цікавістю включаться у спільну з вами діяльність. Так у вас з'являться однодумці.

3. Психолог і учні. Відвертість, усмішка, щирість, уміння вийти з найнеймовірнішої ситуації - все це забезпечує ваш авторитет. Важливий і стиль вашої поведінки: як запрошуєте дітей прийти на обстеження, як ідете по коридору, як реагуєте на провокації, агресію підлітків.

4. Психолог і батьки. Батьки є вашими першими союзниками у вирішенні всіх проблем. Тому психолог має бути відкритим для спілкування з ними. Також варто пам'ятати, що поглиблену індивідуальну діагностику, корекційну роботу ви можете проводити тільки з дозволу батьків.

5. Психолог та суспільні організації. Зв'язок із різними суспільними організаціями та центрами. (центри зайнятості, служби у справах дітей та молоді, соціальні працівники, тренінгові центри, медичні працівники), безперечно, допоможе вам.

6. Психолог і соціальний педагог. Якщо у школі є також і соціальний педагог, то у вашому закладі — повноцінна соціально-психологічна служба, яка, якщо ви спрацювалися, може бути надзвичайно ефективною.

Порада 9. Практичним психологам-початківцям (і не тільки їм) у річному плануванні треба врахувати такі

пріоритетні напрямки роботи.

Психологічний супровід дітей дошкільного віку

1. Рекомендації батькам із підготовки дітей до школи.
2. Знайомство з батьками майбутніх першокласників на перших батьківських зборах.
3. Участь у підготовчих заняттях з майбутніми першокласниками: спостереження, діагностичний мінімум.
4. Організація батьківського всеобучу: ігри, рекомендації, тести, які можуть використовувати самі батьки для розвитку та визначення рівня підготовки своєї дитини.
5. Групові консультації вчителів, які набиратимуть перші класи, про особливості навчання та виховання шестирічок, адаптації дітей до навчання у школі.
6. Індивідуальні консультації батьків майбутніх першокласників за їхнім запитом.
7. Співпраця з практичними психологами сусідніх дитячих садків.

Психологічний супровід учнів 1-х класів у період адаптації до школи

1. Знайомство з першокласниками, спостереження за поведінкою учнів на уроках та після них.
2. Просвіта батьків на батьківських зборах про основні труднощі періоду адаптації, тактику спілкування та допомоги дітям.
3. Анкетування та (або) діагностика батьків першокласників.
4. Організація психологічної підтримки першокласників за допомогою ігор на знайомство, зняття психологічного напруження.
5. Консультування вчителів, які працюють у перших класах щодо виниклих проблем навчання та виховання.
6. Психологічна діагностика (психологічний мінімум) учнів перших класів: тривожність, самооцінка, агресивність тощо.
7. Проведення консилиуму за результатами діагностики та процесу адаптації першокласників.
8. Групова корекційно-розвивальна робота з учнями, які мають труднощі у навчанні, поведінці, спілкуванні з учителями та дітьми.
9. Круглий стіл за результатами адаптації першокласників до умов навчання у школі.
10. Індивідуальні консультації батьків за результатами діагностики й іншими питаннями адаптації учнів до навчання у школі.

Психологічний супровід учнів 4-х класів при переході до середньої ланки

1. Психодіагностика для виявлення учнів із низьким рівнем навчальних досягнень.
2. Виступ на батьківських зборах «Як підготувати дитину до навчання у 5-му класі».
3. Консультації майбутніх класних керівників за результатами психодіагностики.
4. Корекційно-розвивальна робота з учнями з низьким рівнем навчальних досягнень.
5. Виявлення стилю роботи класних керівників учнів 4-х класів для можливого підбору у 5-му класі класного керівника зі схожим стилем.
6. Участь у підборі класних керівників з урахуванням стилю роботи вчителя початкової школи.

Психологічний супровід процесу адаптації учнів 5-х класів до середньої ланки

1. Круглий стіл з учителями, які викладатимуть у 5-х класах «Допоможемо адаптуватися нашим п'ятикласникам».
2. Спостереження за учнями 5-х класів під час уроків та після них.
3. Проведення великих психологічних ігор для об'єднання колективу.
4. Виступи на батьківських зборах — ознайомлення батьків з особливостями молодшого підлітка, зі специфікою нової навчальної ситуації.
5. Проведення психодіагностичного мінімуму з учнями 5-х класів.
6. Корекційно-розвивальна робота з учнями, які мають ознаки дезадаптації.
7. Індивідуальні консультації батьків за результатами дослідження процесу адаптації, надання допомоги батькам у розв'язанні проблем навчання та виховання.
8. Участь у психолого-педагогічному консилиумі за результатами психологічного дослідження та проходження процесу адаптації п'ятикласників.

Психологічний супровід учнів у передпрофільний (7-мі класи), допрофільний (8—9-ті класи) та профільний (10—11-ті класи) періоди

1. Участь психолога у батьківських зборах на тему «Особливості підліткового та юнацького віку. Психологічна підтримка в ситуації вибору профілю навчання».
2. Семінар із педагогами «Вікові та психологічні особливості підліткового та юнацького віку в умовах вибору профілю».
3. Профдіагностика учнів для вивчення нахилів, здібностей, інтересів, вибору профілю навчання.
4. Просвіта батьків та учнів про професійні навчальні заклади та рівні профосвіти, перспективні галузі з урахуванням розвитку ринку праці.
5. Ознайомлення батьків із підсумками профдіагностичної роботи з учнями.
6. Ознайомлення педпрацівників із підсумками профдіагностичної роботи з учнями.
7. Ознайомлення учнів із підсумками профдіагностичної роботи.
8. Консультації, бесіди з батьками, учнями, пошуки альтернатив.

Психологічний супровід профорієнтації

1. Оформлення куточка профорієнтації у школі.
2. Вивчення професійної спрямованості учнів 9-х класів.
3. Вивчення професійної спрямованості учнів 11-х класів.
4. Групові та індивідуальні консультації за результатами психологічної діагностики професійної спрямованості

учнів 9-х та 11-х класів.

5. Співпраця з обласним центром зайнятості.
6. Виступи на батьківських зборах за результатами профдіагностики учнів 9-х та 11-х класів.
7. Проведення профорієнтаційних ігор з учнями 9-х та 11-х класів.
8. Корекційно-розвивальна робота, визначення стратегії підготовки до майбутньої професії.

Психологічний супровід обдарованих учнів (мінімум)

1. Допомога класним керівникам у виявленні і розвитку творчих здібностей, інтересів, схильностей і здібностей учнів у природничо-наукових, гуманітарних, художніх, соціальних, технічних сферах діяльності для розробки індивідуальних програм розвитку здібностей і надання допомоги у професійній орієнтації.
2. Проведення психологічних занять для підлітків за темами «Психологія творчості» і «Психологія творчої особистості».
3. Психологічне консультування учнів, педагогів, батьків із питань виховання та навчання обдарованих дітей.
4. Організація і проведення курсів, тренінгів креативності, психологічних занять на основі спеціальних здібностей учнів, професійних інтересів, переважних стилів мислення.

Психологічний супровід учнів «групи ризику», робота з профілактики негативних звичок, правопорушень серед учнів

1. Участь у роботі Ради профілактики школи.
2. Поглиблена психологічна діагностика дітей «групи ризику».
3. Співпраця з Дніпропетровським обласним методичним психолого-медико-педагогічним центром.
4. Корекційна робота з дітьми «групи ризику».
5. Консультування батьків дітей «групи ризику» та учнів на внутрішньошкільному обліку.
6. Участь у педрадах, круглих столах, семінарах тощо за тематикою виховання та навчання учнів із проблемами у поведінці.
7. Просвітницька робота серед учителів, батьків та учнів (негативні звички, правові питання).

Психологічний супровід учнів соціально-вразливих категорій; сімей, які опинились у складних життєвих обставинах; учнів, які стали учасниками або жертвами правопорушень

1. Ознайомлення медпрацівників та батьків із нормативними документами з цього питання.
2. Консультування сімей, які опинились у складних життєвих обставинах.
3. Психологічна підтримка всіх категорій учнів, зазначених у соціальному паспорті школи.

Психологічний супровід учнів під час ЗНО

1. Тестування учнів 11-х класів для виявлення рівня активності, настрою для побудови подальшої корекційної роботи.
2. Психологічне корекційне заняття «Стрес. Фрустрація. Релаксація».
3. Психологічна освіта через групові консультації учнів: загальні психологічні закономірності тестування, як найкраще запам'ятовувати матеріал.
4. Заняття психологічного тренінгу «Упевненість».
5. Підготовка рекомендацій учням для підготовки до ЗНО.
6. Вироблення індивідуальних стратегій підтримки для конкретних учнів з врахуванням індивідуальних особливостей: індивідуальні психологічні консультації тривожних учнів, учнів на індивідуальному та інклюзивному навчанні, учнів із низькою самооцінкою, демонстративних, важких учнів.
7. Складання рекомендацій для педагогів, учнів і батьків за результатами психологічних досліджень.
8. Групові консультації на батьківських зборах «Хвилюйтеся спокійно — у вашої дитини іспити».
9. Виступ на зборах учнів і їхніх батьків «Як допомогти своїй дитині при підготовці і під час підсумкової атестації». Рекомендації для батьків.
10. Індивідуальні консультації батьків із виниклих проблем, пов'язаних зі складанням тестів.
11. Участь у педагогічній раді «Увага! ЗНО».
12. Індивідуальні консультації педагогів про способи забезпечення сприятливої психологічної атмосфери при проведенні ЗНО.
13. Участь у виробничій нараді з рекомендаціями до психологічного супроводу процесу підготовки до ЗНО у школі.
14. Психологічна підтримка учнів при проведенні ЗНО безпосередньо перед тестуванням.

Психологічний супровід атестаційної кампанії учителів

1. Участь практичного психолога у засіданнях шкільної атестаційної комісії.
2. Психологічна підтримка вчителів, яких атестують, «Атестація без стресів».
3. Психологічна діагностика вчителів, що атестуються, для написання психологічної характеристики.
4. Індивідуальне консультування за результатами діагностики учителів, що атестуються.

Накази закладу освіти, у створенні яких бере участь практичний психолог

1. «Про розподіл функціональних обов'язків».
2. «Про планування діяльності соціально-психологічної служби школи, ведення нею документації та звітування про роботу».
3. «Про створення наркологічного посту й організацію його роботи».
4. «Про організацію роботи з профілактики правопорушень серед учнів».
5. «Про організацію профорієнтаційної роботи у школі».
6. «Про стан відвідування учнями школи».
7. «Про діяльність педагогічного колективу щодо здійснення соціального захисту дітей та охорони дитинства».
8. «Про результати проведення психолого-педагогічного консиліуму у класі».

Очікувані результати

Соціально-психологічний театр сприяє особистісному розвитку учасників, актуалізації й об'єктивізації проблемних стосунків у вигляді завершеного і цілісного просторово-часового континууму. Через театральну гру людина отримує можливість вийти за рамки тієї чи іншої реальності, в якій вона живе, наділяючи предмети оточуючого світу іншими смислами. У власній сценічній практиці відбувається актуалізація відсутнього досвіду, його усвідомлення і присвоєння через особисті переживання. Завдяки рефлексії, яка супроводжує театральну гру, її учасник отримує ефективні інструменти корекції власних поведінкових стереотипів. Це сприяє відновленню цілісності особистості, що може бути зруйнованою через психотравмуючі обставини життя, підвищує відповідальність за власні вчинки і сприяє оволодінню контролем над своєю поведінкою.

Діти, потрапляючи у доброзичливу групу однолітків та дорослих, навчаються сприймати одне одного, демонструвати розуміння і повагу, увагу до внутрішнього світу. Діти отримують безцінний досвід обміну почуттями, думками і переживаннями з іншими людьми у безпечних умовах, без критики, табу та приниження. Створюючи і демонструючи вистави, вони потрапляють у ситуацію успіху і публічного визнання.

Важливим є підвищення самооцінки, усвідомлення вибору, зростання відповідальності, щирості, впевненості підростаючого покоління.

Результатом роботи соціально-психологічного театру є поступова підготовка дитини до дорослого життя, формування психологічної зрілості, а саме:

- дитина здатна до самокорекції, роботи над собою і до самостійного вибору;
- формується гуманістична спрямованість і позитивність відчуття життя особистості;
- здатність ставити мету і досягати її;
- будувати конструктивні стосунки з людьми;
- потребу працювати над собою і розвивати власний потенціал.

Соціально-психологічний театр виявляється тим вкрай потрібним і цілющим середовищем, яке сприяє подальшому соціально-психологічному розвитку особистості.

Список літератури

1. **Бурно М.** Терапия творческим самовыражением. – М.: Медицина, 1989.
2. **Жербеньова Л., Артеменко Т.** Соціально-психологічний театр – К.: Шкільний світ, 2011.
3. **Золотовицкий Р.** Организационная арттерапия и тренинг: социодрама и социометрия в работе с организациями. – М.: Морено-Институт, 2003.
4. **Ментс Морри Ван.** Эффективный тренинг с помощью ролевых игр: теория и практика ролевых игр. Психодрама, социодрама. Интерактивные ролевые игры. – СПб.: Питер, 2001.
5. **Морено Я.** Психодрама/ пер. с англ. – М.: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001.
6. **Сергиенко И. М.** Роли, которые мы выбираем: в помощь руководителю психологического театра. – Черкассы: Эскейп, 2003.
7. **Сергієчко І. М.** Методика соціально-психологічних театрів. – Черкаси: Ескейп, 2002.
8. **Социодрама** // Социология: энциклопедия/ сост. А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терещенко. – М.: Книжный Дом, 2003. – (Мир энциклопедий).
9. **Яценко Т. С.** Теорія і практика групової психокорекції: активне соціально-психологічне навчання – К.: Вища школа, 2004.

& # ' # ! * + ! + # ! #

Шевченко Валентина Евгеньевна, практический психолог-методист специализированной школы №115 г. Днепрпетровска

Особенности семейной ситуации девиантных подростков

Личность ребенка формируется в семье, под ее влиянием.

Сферы семейных отношений, оказывают наиболее воздействие на воспитание необходимых для жизни в человеческом сообществе представлений, ориентаций, жизненных целей и ценностей, а также необходимых качеств личности. И важнейшая роль в этом принадлежит механизмам интеграции семьи, в частности отношений симпатии (любви, привязанности, уважения) друг к другу. Эти отношения играют огромную роль в воспитательном процессе.

Семейные отношения подростка охватывают его взаимоотношения с родителями, братьями и сестрами, а часто – с бабушками и дедушками.

Семья является источником психопатологии у подростка через целый ряд причинно-следственных связей.

Вот почему организуя психологическое консультирование, коррекционную работу с подростками, в том числе и семейную психокоррекцию, необходимо особое внимание обращать на характерологические нарушения: акцентуации характера и психопатии. Это связано, в первую очередь, с той значительной ролью, которую характерологические нарушения играют в подростковой клинике. Они участвуют в этиологии значительного числа нервно-психических расстройств, являются предрасполагающими факторами для развития психогенных расстройств (острых аффективных реакций, неврозов, ситуативно обусловленных патологических нарушений поведения, психопатических развитий и т.д.).

Значение отклонений характера в подростковой клинике связано с тем, что именно в этом возрасте они нередко обостряются.

«В периоде становления характера его типологические особенности, не будучи еще сглажены и затушеваны жизненным опытом, выявляются настолько ярко, что иногда напоминают психопатии, т.е. патологические аномалии характера. С повзрослением черты акцентуаций обычно сглаживаются». Это усиление выраженности отклонений характера влечет за собой нарастание и их вышеописанного этиологического, предрасполагающего эффекта в возникновении и протекании широкого круга заболеваний у подростков. В силу этого установление, выявление и психокоррекция отклонений характера – важная задача подросткового психотерапевта в решении проблем подростка и коррекции взаимоотношений.

Неблагоприятная этиологическая роль отклонений характера у подростков выступает в тесной взаимосвязи с нарушениями семьи. При этом наблюдается не просто «сложение» неблагоприятного влияния двух факторов. В подростковом возрасте семья выступает, как один из важнейших факторов декомпенсации характерологического нарушения – может вести к значительному усилению связанных с этим нарушением расстройств.

Поэтому, обследуя и диагностируя, тип акцентуации у подростка, мы подбираем правильные методы психокоррекции и даем рекомендации родителям какие методы воспитания показаны и какие противопоказаны при данном типе акцентуации. Так, разумная доля **гипопротекции** полезна при сенситивной и психастенической акцентуации, способствует развитию активности и самостоятельности ребенка. Но **гипопротекция** (безнадзорность, недостаток опеки, контроля и истинного интереса родителей к подростку) неблагоприятна при всех остальных акцентуациях характера, так как обуславливает наложение черт неустойчивого типа, развитию психопатоподобной личности. Нет контроля, поведение - неуправляемо.

Доминирующая гиперпротекция (чрезмерная опека, мелочный контроль) лишает подростка учиться с ранних лет на собственном опыте, разумно пользоваться свободой, не приучает к самостоятельности, подавляет чувство долга. У гипертимных подростков доминирующая гиперпротекция усиливает реакцию эмансипации и в конце концов при усилении жестокости, притеснения, рвут с родителями, любовь к новизне, развлечениям, алкоголизация и наркотизация значительно подталкивают психопатическое развитие по гипертимно- неустойчивому типу. У подростков с психастенической, сенситивной и астеноневротической акцентуацией доминирующая гиперпротекция оказывает иное действие, усиливает несамостоятельность, неуверенность, нерешительность, неумение постоять за себя.

Потворствующая гиперпротекция («кумир семьи», восторги, похвалы за мнимые заслуги, некритическое удовлетворение всех потребностей подростка, стремление освободить от трудностей). Возникает высокий уровень притязаний, жажда всего и значимости без обременительной ответственности и усилий. Лишает навыков труда, способствует развитию истероидных тандений. Наиболее травматично при истероидной акцентуации, оказывает неблагоприятное действие на лабильную, гипертимную, реже шизоидную акцентуации.

Эмоциональное отвержение (родители тяготятся подростком, он обуза по типу «Золушки», кому-то - внимание, а ему - недостаток искреннего эмоционального тепла) создает психотравматизацию при лабильной, сензитивной и астеноневротической акцентуациях. Условия повышенной моральной ответственности (на подростка возлагают надежды или обязанности, которые он не в силах оправдать) наносят травму при психастенической акцентуации. У гипертимных и epileptoидных подростков - ярко выступает реакция эмансипации. Истероиды - делают детскую реакцию оппозиции, требуют внимания любыми способами вплоть до суицида. Шизоиды уходят в себя. Неустойчивые подростки – склонны тяжело переживать, и уходят в неблагополучные компании.

Один из наиболее действенных методов психокоррекции – **смена мотивации**.

Исчезновение мотивации какого-либо поведения зачастую является самым приятным и эффективным методом. В основе этого метода стоит вопрос: «Почему?» и понимание мотива поведения.

Пример. Человек, у которого достаточно еды, не станет воровать краюху хлеба.

Пример. Вид матери, чей малыш устроил истерику в гастрономе, и она дергает его за руку, пытаясь заставить замолчать. Конечно, можно её понять – скандал ставит её в неудобное положение, и рывок за руку является хорошо отработанным способом встряхнуть ребенка и заставить замолчать, и гораздо менее привлекающий к себе внимание, чем окрик или шлепок (но любой ортопед может вам сказать, что это очень верный способ получить вывих сустава у маленького ребенка). Но вместо всего этого стоит задать себе вопрос: «Почему?» И понимаешь, что дело в том, что ребенок хочет есть, а изобилие запахов и вида является сверхсильным раздражителем. Решение проблемы: дать корочку хлеба по дороге в гастроном. Этот вопрос помогает перейти с уровня эмоций на уровень ума и найти наиболее правильное решение.

Некоторые типы поведения **самоподкрепляемы** – т.е. сам процесс является положительным подкреплением: сосание пальца ребенком, жевание жевательной резинки, курение и другие вредные привычки. Лучший способ от них избавиться – смена мотивации.

Если сказать девочке, что она такая умная и красивая, а когда жует резинку у неё такие бездумные глаза и тяжелая нижняя челюсть, происходит смена мотивации. Выглядеть хорошо намного важнее, чем получить удовольствие от жевания резинки.

Прекращают курить, когда мотивы курения начинают удовлетворяться другим способом (при стрессе вместо курения – общение в кафе с любимой девушкой за чашечкой кофе и пирожным). Или мотив для прекращения курения перекрывает подкрепляющее действие курения (любовь к будущему ребенку при беременности или серьезное заболевание). Чтобы менять мотивацию нужно точно знать, что она из себя представляет.

Сосание пальца прекращается тогда, когда уровень уверенности ребенка, в самом деле, возрастает настолько, что он не нуждается больше в самоподдержании комфортного состояния.

При различных ситуациях важно не делать поспешных выводов, а попытаться вычленив мотивацию. Одним из способов это сделать является наблюдение за тем, что же в действительности способствует изменению поведения, а что не дает результатов. Не забывайте возможности таких причин как голод, болезнь, одиночество, непонимание,

страх, усталость, неприятности и т. д. Попробуйте снять или изменить мотивацию. Мотивация, состоящая в необходимости приобретения уверенности, заложена в природе человека.

Нарушения взаимоотношений родителей и подростка могут быть самой различной этиологии. Значительную роль могут сыграть недостаток педагогической культуры родителей, недостаток знаний об особенностях подросткового периода, особенности личности родителей, ценности ориентиры семьи.

В семейной психокоррекции в первую очередь уделяется внимание нарушениям, связанным с неблагоприятными особенностями семьи. Это, в частности, нарушения механизмов семейной интеграции, семейных представлений, межличностной коммуникации в семье, ролевой структуры и др. **Задача семейной психокоррекции** – установить, как проявляются все эти семейные нарушения по линии взаимоотношений подростка со взрослыми членами семьи.

Рассмотрим некоторые нарушения взаимоотношений в семье, часто встречающиеся на практике в работе с девиантными подростками.

Нарушения механизмов интеграции семьи

Нарушение механизмов интеграции семьи, в частности отношений симпатии (любви, привязанности) у родителей влечет за собой значительные неблагоприятные последствия. Опишем два таких последствия, наблюдавшихся нами наиболее часто при семейной психотерапии подростков.

Неразвитость родительских чувств.

Обусловливаемые нарушения воспитания – гипопротекция, эмоциональное отвержение, жестокое обращение.

Слабость, неразвитость родительских чувств нередко встречаются у родителей подростков с отклонениями характера. Внешне они проявляются в нежелании иметь дело с подростком, в плохой переносимости его общества, поверхностном интересе к его делам.

Причиной неразвитости родительских чувств может быть отвержение самого родителя в детстве его родителями, то, что он сам в свое время не испытал родительского тепла. Другой причиной могут быть особенности характера родителя, например выраженная шизоидность. Замечено, что у очень молодых родителей родительские чувства значительно слабее, чем у более старших; они имеют тенденцию с возрастом усиливаться. Пример – любящие бабушки и дедушки. Типичные высказывания родителей содержат жалобы на то, насколько утомительны родительские обязанности, сожаление, что эти обязанности отрывают их от чего-то более важного, интересного. Для женщин с неразвитым родительским чувством характерны эмансипационные желания и устремления любым путем «устроить свою жизнь».

При относительно благоприятных условиях жизни семьи неразвитость родительских чувств обуславливает отношение к подростку типа гипопротекции и особенно – эмоционального отвержения. При трудных, напряженных, конфликтных отношениях в семье на подростка часто перекладывается значительная часть родительских обязанностей – типа воспитания «повышенная моральная ответственность» – либо возникает раздражительно-враждебное отношение к подростку.

Нарушение системы взаимного влияния членов семьи

Формирование семейных взаимоотношений происходит успешно, если каждый член семьи способен повлиять на других, на их поведение, мнение по самым различным вопросам. Особенно важно влияние родителей на подростка. Наличие его – важная предпосылка осуществления социального контроля над подростком со стороны семьи.

В практике семейной психокоррекции наблюдались следующие нарушения влияния родителей на подростка.

1) Воспитательная неуверенность родителя. Обусловливаемое нарушение воспитания – потворствующая гиперпротекция либо просто пониженный уровень требований к подростку. Воспитательную неуверенность родителя можно было бы назвать «слабым звеном» личности родителя. В этом случае происходит перераспределение власти в семье между родителями и подростком в пользу последнего. Родитель «идет на поводу» у подростка, уступает даже в тех вопросах, в которых уступать, по его же мнению, никак нельзя. Это происходит потому, что подросток сумел найти к своему родителю подход, нащупал его «слабое место» и добивается для себя ситуации «минимум требований – максимум прав». Типичная комбинация в такой семье – бойкий, уверенный в себе подросток, смело предъявляющий требования, и нерешительный, винящий себя во всех неудачах с подростком, родитель.

В одних случаях «слабое место» обусловлено психастеническими чертами родителя; в других – определенную роль в формировании этой особенности могли сыграть его отношения с собственными родителями. В определенных условиях дети, которых воспитывали требовательные родители, став взрослыми, видят в своих собственных детях ту же требовательность и эгоцентричность, испытывают по отношению к ним то же чувство «неоплатного должника», какое испытывали по отношению к своим родителям. Характерная черта в их высказываниях – признание ими массы ошибок, совершенных в воспитании. Они боятся упрямства, сопротивления своих детей и находят довольно много поводов уступить им.

2) Фобия утраты ребенка. Обусловливаемое нарушение отношений с подростком – потворствующая или доминирующая гиперпротекция. «Слабое место» – неуверенность, боязнь ошибиться, преувеличение представления о «хрупкости» ребенка, его болезненности, незащитности и т.д.

Один источник таких переживаний родителей коренится в истории появления ребенка на свет – его долго ждали, обращения к врачам-гинекологам успеха не приносили, ребенок родился хилым и болезненным, с большим трудом удалось его выводить и т.д.

Другой источник – перенесенные ребенком тяжелые заболевания, особенно если они были длительными. Отношение родителей к подростку формировалось под воздействием страха потерять ребенка. Этот страх заставляет одних родителей тревожно прислушиваться к любому пожеланию ребенка и спешить удовлетворять его

(потворствующая гиперпротекция); в других – мелочно опекать его (доминирующая гиперпротекция). В типичных высказываниях родителей в ходе семейной психотерапии отражена их ипохондрическая боязнь за ребенка.

Нарушения семейных представлений и их проявления во взаимоотношениях родителей и подростков. Наиболее частым источником психотравматизации оказалась модель взаимоотношения с подростками, учитывающая только непосредственные, сиюминутные последствия своих поступков по отношению к подростку и не задумываясь над более отдаленными (недалековидная). Особенно часто оно отмечается при гипопротекции, эмоциональном отвержении. Так, например, при уступке родителей в ответ на усиление негативных проявлений поведения подростка приведет к дальнейшему закреплению и усилению их. Эпилептоидный подросток, сталкиваясь с сопротивлением своим притязаниям или проявлениям дисфории, отвечает на них в этом случае усилением агрессивных проявлений, например – агрессивным «взрывом», и побуждает членов семьи отступить. Есть основания предполагать, что «эффект самоусиления» играет немалую роль в возникновении психопатических развитий.

Следует отметить, что семейная подростковая психокоррекция ставит специалиста перед нелегкой задачей – учитывать особенности психокоррекции как подростков, так и взрослых. При этом специалист должен учитывать все следствия из того факта, что сам процесс семейной психокоррекции с подростками и их родителями рассматривается (особенно на начальном этапе) в контексте семейных взаимоотношений.

При семейной психокоррекции в семье происходят некоторые изменения:

- большее понимание друг друга, развитие отношений в семье, более ясная коммуникация, расширение сознания, аутентичность, изменение паттернов взаимодействий, изменение ролей и содействие индивидуализации и автономии членов семьи, изменение семейных структур (иерархии и границ), а также улучшение коммуникативных навыков, умений взаимодействия и нахождение более выгодных способов решения проблем.

Например, иерархия семьи в норме выглядит таким образом:

При ослаблении связи или нарушении взаимоотношений между отцом и матерью (безразличие, конфликты, пьянство измены, ненависть друг к другу, развод) иерархия семьи нарушается и приобретает вид:

Авторитет родителей падает и конфликт чувств, как злости, так и привязанности к своим родителям, часто начинает проявляться в девиантном поведении: это прогуливание уроков, плохая успеваемость, побеги из дома, антисоциальное поведение с компанией подростков, грабежи, драки, употребление алкоголя и наркотиков. Своим плохим поведением подросток привлекает к себе внимание родителей, сближая их своей проблемой, и родители зачастую обращаются за психотерапевтической помощью.

, # \$ % # " \$! ' ! " " \$ % ! # -
" ! "

**Тарасова Тетяна Миколаївна, практичний психолог-методист СДНЗ № 21
м.Дніпродзержинська**

До коллег

Аналізуючи проблему виховання дітей у сучасних сім'ях, не можна не помітити, що **молоді батьки** не завжди приділяють належну увагу формуванню у своїх дітей позитивного ставлення до оточуючих, до життя і світу взагалі. Збіднені ідеали, які часто обмежуються лише матеріальним благополуччям, добробутом сім'ї, або навпаки, тотальне ігнорування дорослими членами родини будь-яких моральних норм, призводить до того, що сучасні діти існують в атмосфері незрозумілої для них зайнятості батьків, які, навіть ведучи їх в дитячий садок або ж додому, не розмовляють з малюком, не заповнюють отой дорожочинний простір добрим, довірливим спілкуванням.

На корекційно-розвивальних заняттях спостерігаємо брак засобів спілкування. Мова дітей бідна, навіть якщо дитина хоче висловити свою думку, відчуття чи почуття, у неї бракує слів, адже словниковий запас обмежений.

Сучасні батьки, намагаючись втиснутись в рамки вільного (від роботи чи інших справ) часу, весь інший часовий простір заповнюють буденними чи особистими справами. Тож малюк залишається ввечері сам-на-сам з комп'ютером. «Головне, щоб мовчав і не заважав», - вважають батьки.

Але ж дитина потребує спілкування! Намагаючись пояснювати цю істину батькам, які приходять на консультації, запитую: «Чи хочете Ви відчувати свою дитину, її мрії, потреби, почуття? Тож треба «тут і зараз» прокласти місток між серцями батьків і дітей. Необхідно вловити й утримати ту найтоншу нить єднання душ, поки дитина довіряє, поки батьки для неї наймогутніший авторитет».

Ідея авторських оповідань виникла спонтанно як результат спостереження за спілкуванням батьків і дітей, а також пошуку нових форм роботи. Бажання допомогти малюкам зрозуміти найголовніші істини, щоб вони могли в подальшому оминати різні камені спотикання, вилилось у потяг до написання коротеньких оповідань, які мають багатофункціональне навантаження. Оповідання допомагають дитині в своїй уяві створити певну картину світу. Крім того, вони торкаються головних моральних норм, без розуміння яких людина не зможе бути повноцінним членом суспільства.

Наближався Новий рік. Це – найкраще свято, якого чекають усі діти. Назар та Наталочка з нетерпінням чекали новорічне свято. Вони знали, що Дід Мороз і Снігуронька принесуть подарунки. Назар дуже хотів машинку і бінокль, а Наталочка – нову кімнату ляльки Барбі. У новорічну ніч малюта не могли заснути, вони тихенько лежали і слухали, чи не йде Дід Мороз із онучкою. Вони чули кроки біля ялинки в іншій кімнаті, але не виходили. А коли на вулиці спалахнули вогні, діти зрозуміли, що Новий рік настав. Вони відчинили двері спальні і побачили під ялинкою подарунки. У яскравих пакунках на них чекали і машинка і бінокль і кімната Барбі. Це було незабутнє свято.

Лебідь

Жила – була принцеса. Звали її Лада. Вона була весела й добра, любила співати. Одного разу Лада гуляла в лісі і співала разом з пташками. Її чудовий спів почув принц Лорен і вирішив познайомитися з дівчиною. Лорен і Лада сподобались одне одному. Але злий чаклун вирішив їх розлучити. Він зачарував Ладу і перетворив її на прекрасного лебедя. Вночі Лада була лебедем, плавала в озері, а вдень знов ставала дівчиною. Лорен блукав лісами, полями, всюди шукав свою Ладу, але не знаходив. Тоді він покликав своїх друзів – звірів у лісі, птахів у небі, риб у воді. Друзі допомогли принцу. Лорен переміг злого чаклуна і звільнив Ладу. Більше вони ніколи не розлучалися.

Техніка

Техніка потрібна усім, тому що вона покращує життя. Техніка сьогодні – це телевізор, телефон, комп'ютер. Наше життя вже не можна уявити без техніки, яку створили дуже розумні люди. Транспорт – це теж техніка. Якби не було літаків, автомобілів, ми б не змогли побувати в різних містах і країнах. Щоб стати розумним і створювати для людей щось нове – треба добре вчитися, бути старанним, багато знати. Тільки тоді ти зможеш зробити щось потрібне для всіх людей: нову техніку, нові книги, нові фільми. Пам'ятай: хто старанно вчиться – багато досягне.

Євген малює

Євген відвідує дитсадок. Змалку він малює. Хлопчик полюбляє олівці і фарби. Матуся сміється: “Наш Євген народився з олівцями в руках”. Єдине улюблене заняття хлопчика – малювання. Євгенко малює усе, що бачить навколо: kota, собаку, пташку, єнота, квіти, дерева, хмари. Єдине, чого ще не навчився малювати – люди. Важким є для нього це завдання. Татко каже: “Хто малює людей – той є справжній художник”. Тож Євген дуже старається. Він має мрію обов'язково стати художником. А у тебе є мрія?

Калина

Коло воріт у Катрусі росте калина. Це великий красивий кущ. Катруся чекає весни, коли калиновий кущ зацвіте. Вся калина вкривається чудовими запашними білими квітами, а коли вітер повсюди розносить білі пелюстки, то земля й трава біля калини теж стають білими. Ціле літо калина вирощує свої ягоди. Вони ростуть не по одній, а великими китицями. Восени ягоди червоніють, наливаються соком, а ще – здоров'ям. Калина – це чудові ліки від застуди, від кашлю й температури. Чай з калини дуже смачний і корисний. Калину люблять і пташки. Взимку коли мороз, ягоди дуже приємні. Додайте їх у чай і будете здорові, адже калина – це чудовий вітамін.

Сніжинка

Зима була улюбленою порою дівчинки, яку звали Сніжана. Їй подобалось власне ім'я, а тому вона любила сніг, адже сніг – це багато маленьких сніжинок. Сніжана часто милувалася сніжинками, тримаючи їх на долонях. Вони були надзвичайно красивими, і не схожими одна на одну. Сніжинки швидко танули на теплій долоні, було сумно бачити, як така краса стає малесенькою краплинкою води. Зовсім інше було, коли Сніжана була в рукавичках. Тоді можна було довго дивитись на ніжні сніжинки, навіть запам'ятати їх. Так дівчинка навчилася малювати й вирізати з паперу чудові сніжинки. Вона прикрасила ними свій дім та подарувала їх друзям у дитсадку.

Шапіто

Шапіто – це пересувний цирк, який переїздить з одного міста в інше, артисти його виступають не на звичайній арені, а під широким і високим наметом, який легко розбирається. Одного разу до нас завітав цирк – шапіто. Уся наша родина пішла на виставу. Мені і моїй старшій сестрі було дуже весело. Там виступали клоуни з шарманкою, у смішних шароварах у клітинку, неначе шахова дошка. У фокусника був чорний капелюх – шапокляк, з якого він діставав шовкові хустинки, квіти і навіть зайчика. Найбільше нам сподобались виступи кішечки й собачки та відчайдушні акробати. Наступного разу ми знову підемо у цирк – шапіто.

Риби

Риби живуть у морях, океанах, річках. Вони дуже різні – різного розміру, форми і кольору. Є риби зовсім крихітні, а є величезні як кораблі. Світ моря дуже яскравий і різноманітний. Тут живуть не тільки риби, а й черепахи, краби, морські зірки. В морях і океанах ростуть не тільки водорості, а й корали. Вони дуже гарні, з них роблять прикраси. Не можна уявити собі нашу планету без морів і річок, а також без яскравого світу морських мешканців. Тому потрібно берегти природу, не забруднювати річок, озер та морів, щоб не тільки людям було добре відпочивати, а й риbam добре в них жилося.

Вишенька

Василько з татом навесні посадили вишеньку. Деревце було маленьким, всього вісім гілочок. Все літо Василько бігав до деревця, доглядав, поливав. Восени листячко з вишні впало на землю, вітер його відніс у різні боки. Випав сніг, вкрив землю й гілочки деревця. Хлопчик радів, що його деревце не замерзне взимку, він підгорнув маленьку вишеньку сніжком, щоб їй було тепліше. Коли прийшла весна, на вишневих гілочках з'явилися бруньки, а коли зовсім потеплішало, вона вкрилася гарними білими квітами. Василько зрадів, щодня бігав дивитися на квіти. Коли пелюстки роздмухав вітерець, на місці квіточок з'явилися малесенькі зелені вишеньки.

Вони швидко росли, потім почервоніли, стали великими. Хлопчик зірвав стиглі вишні, в думках подякував маленькому деревцю і пригостив своїх друзів.

Журавлі і журавлина

Журавлі дуже гарні птахи – великі, з довгими носиками, з тонкими ніжками. Вони поважно походжають, уважно поглядають на всі боки. Вони живуть у нас тільки в теплу пору року, а восени відлітають у теплі краї. Мабуть, журавлями їх тому й назвали, що вони журливо курличуть, коли прощаються з нами до весни.

А от ягода журавлина зими не боїться. Вона росте у вологих місцях, можна зустріти її й на болоті. Журавлина тільки ближче до зими досягає. Заморожена журавлина ще смачніша, вона яскраво червона, в ній багато вітамінів. На жаль, в наших краях журавлина не росте. Вона любить холод і росте там, де довга зима. Та, не дивлячись на це, смак у журавлини ніжний.

Електрика

Наше життя неможливе без електрики. Ми звикли до електричних домашніх приладів – телевізора, телефону, комп'ютера, електрочайника, міксера, тостера, електродухівки. Усі вони полегшують та прикрашають наше життя. А колись люди ще не знали електрики. Замість електрочайника був самовар, замість електрики – коні, а замість лампочки – свічка. Як добре, що у нас зараз так багато електричних помічників. Але з електрикою треба бути обережними, знати правила користування. Не слід руками братися за провід, або з'єднувати проводи, якщо не знаєш, як це правильно зробити. Коли будеш обережним, то електрика завжди служитиме довго і приноситиме користь.

Горобина

Горобина – дуже гарне дерево, з чудовими червоними ягодами. Листочки в горобини дрібні, з гострими зубчиками. У нашому місті багато місць, де росте горобина. Влітку горобина прикрашає місто своєю кучерявою зеленню, багатьох рятує від спеки. Взимку вона рятує птахів від голоду. Ягоди горобини яскраво червоного кольору, смачні, в них багато вітамінів. Люди теж додають ягоди в чай, особливо корисний він для того, хто хворіє на грип, тому що знижує температуру, допомагає одужати. Посади і ти деревце горобини біля свого будинку, адже горобина – це користь і краса.

% # .) ! " \$)

Константінова Галина Федорівна, практичний психолог-методист спеціалізованої школи № 13 м. Дніпропетровська

Мислення - процес пізнання дійсності на основі встановлення зв'язків і відносин між предметами і явищами навколишнього світу. Мислення здійснюється за законами, загальними для всіх людей, разом з тим в мисленні проявляються вікові і індивідуальні особливості людини. В різні вікові періоди провідного значення для загального психічного розвитку набуває який-небудь один із психічних процесів. Так, у ранньому дитинстві першорядним є розвиток сприйняття, а у дошкільному - пам'яті.

Мислення спрямовується на вирішення певних завдань - від найпростіших, елементарних до складних. Всі етапи розумових дій дитини, щодо їх виконання, характеризуються такими формами, як :

- *асоціації* - елементарні зв'язки уявлень і понять між собою, завдяки яким одне поняття чи уявлення викликає інше;
- *судження* - відбиття логічних зв'язків між предметами і явищами, як правило, в процесі суджень щось стверджується або заперечується;
- *умовивід* - утворення шляхом міркування нового судження на основі кількох взаємопов'язаних засновків-суджень;
- *розуміння* - пізнання зв'язків між предметами, явищами, що переживається як задоволення пізнавальної потреби;
- *поняття* - це найвищий рівень узагальнення, характерний для словесно-логічного мислення, в якому відображаються істотні ознаки досліджуваного об'єкта.

Щоб сформувані у молодшого школяра наукове поняття, необхідно навчити його диференційовано підходити до ознак предметів. Якщо учні 1-2 класу відзначають найбільш наочні, зовнішні ознаки, що характеризують дію об'єкту або його призначення, то до 3 класу школярі вже більшою мірою спираються на знання, отримані в процесі навчання і дозволяють виявляти істотні ознаки предметів. Трьохкласники повинні уміти встановлювати ієрархію понять, виокремлювати більш широкі та більш вузькі поняття, знаходити зв'язки між родовими та видовими поняттями.

Задачі-жарти

Це цікаві ігрові задачі з математичним змістом. Для їх розв'язання потрібно більше винахідливості, кмітливості, почуття гумору, ніж вміння виконувати обчислювальні дії (тобто певні знання математики) хоча в більшості з них повністю витримана зовнішня форма арифметичних задач: дано умову, є числові дані й запитання.

Побудова, зміст, запитання в цих задачах незвичні. Вони лише побічно нагадують математичну задачу. Дітям початкових класів доступні задачі-жарти як один з видів математичних розваг. Вони є корисним засобом розвитку у дітей логічного мислення, уміння виконувати розумові операції.

1. Сестра старша за брата на 5 років. На скільки вона буде старшою від нього через 6 років?
2. Що важче: кілограм борошна чи кілограм заліза?(*Однаково*)
3. Опівночі йшов дощ. Чи можна чекати сонячну погоду через дві доби?
4. Три брати з'їли за 7хв. 63 вареники. Скільки вареників з'їсть один брат за 4хв? (*Усі брати з'їдали однаково кількість вареників*)
5. Ремонт половини даху коштує 2800 грн. Скільки коштує ремонт цілого даху?

6. Коли чапля стоїть на одній нозі, вона важить 3 кг. Скільки буде важити чапля, якщо вона стане на дві ноги? (3кг)
7. Рибалка за дві хвилини спіймав чотири рибини. За скільки хвилин може спіймати рибалка 8 таких рибин?
8. Мій товариш ішов, п'ятак знайшов. А якщо ми підемо, скільки знайдемо?
9. Пара коней пробігла 20км. Скільки км пробіг один кінь?(20км)
10. Щоб зварити 10 картоплин потрібно 40 хв. За який час звариться 5 картоплин?(40)
11. Одна сторона квадрата 5см, а друга – на 2см більша. Обчислити площу квадрата.
12. Двоє хлопчиків грали в шахи 1 год. 20 хв. Скільки хвилин грав кожен із суперників?
13. Ціна книжки 31 грн. Книжка дорожча за обкладинку на 11 грн. Визначити ціну книжки. (31 грн)
14. Дві дівчинки разом йшли до школи і по дорозі знайшли 10 копійок. Скільки грошей знайдуть 4 дівчинки? (10 коп.)
15. Індичка важить 2кг та ще стільки. Скільки важить його половина? Скільки важить індичка?(2кг, 4 кг)
16. Який годинник показує точну годину двічі за добу? (Зупинений)
17. Який рік тягнеться один день? (Новий рік)
18. Що буде сороці на сьомому році? (Наступить восьмий)
19. Який годинник не має стрілок? (Сонячний)
20. Термометр показує 15 градусів. Яку температуру покажуть два таких термометри? (15 градусів)
21. Сашко витрачає на дорогу до школи 10 хвилин . Скільки часу він витратить, якщо піде разом з другом? (10 хв)
22. В нашому класі всі діти вчать на 10 та 11 балів. У Вови бувають 2 та 3. Який з цього можна зробити висновок? (Він не вчиться у нашому класі)
23. Як у ситі принести воду? (Коли вода замерзне)
24. Прийшов січень , у саду спочатку розквітло 5 яблунь , а потім ще 2 сливи. Скільки всього дерев розквітло у саду? (Жодного)
25. Взимку ведмедики носять рукавички на лапках. У одного ведмедика всі рукавички порвалися, тільки одна залишилася. Скільки рукавичок треба йому сплести?
26. Батько-гусак і мати-гусиня мають п'ятеро гусенят. Скільки птахів у цій сім'ї ?
27. Коли вдома був ремонт, Сашко заліз лівою ногою в зелену фарбу, а правою – в синю. На підлозі кімнати – 5 зелених плям і 4 синіх. Скільки кроків зробив хлопчик по кімнаті?
28. Три дев'ятиголових Змія-Горинича захотіли одягнути капелюхи. Скільки капелюхів треба?
29. На столі лежало 20 цукерок. Як тільки мама на хвилиночку відійшла, Таня з'їла 8 цукерок, а Ваня – 12. Скільки цукерок побачила мама, коли повернулася?
30. Коли восьминіг сів обідати, то взяв у кожную з лап по виделці, а в інші лапи взяв ножі. Скільки ножів він узяв?
31. У матері 5 дочок, у кожної по одному брату. Скільки всього дітей у матері?
32. На полиці лежить 15 книжок. Якою буде по порядку сьома книжка в ряді якщо рахувати справа наліво?
33. У будинку 90 квартир. Скільки разів на дверях написано цифру 8? (20 разів)
34. У морі плавало 9 пароплавів. 2 пароплави причалили до пристані. Скільки пароплавів у морі? (9 пароплавів)
35. В кімнаті 4 кути. У кожному куті сиділа кішка. Напроти кожної кішки - 3 кішки. Скільки кішок у кімнаті?
36. Йшло 7 братів, у кожного брата по одній сестрі. Скільки йшло чоловік?
37. У тварини 2 праві ноги, 2 ліві ноги, 2 ноги спереду, 2 позаду. Скільки ніг у тварини?
38. Швець вирішив починити 2 пари чобіт. На кожний каблук він наб'є набойку, кожную з них він наб'є 2 цвяхами. Скільки набойок та цвяхів йому знадобиться?
39. Вода в чайнику закипає через 10 хвилин. Сергій поставив чайник у 8 годині. Коли він зможе пити чай? (Через 10 хвилин, або у 8 год.10 хв.)
40. У 10 годині малюк прокинувся. Коли він ліг спати, якщо проспав 2 години? (У 8 год.)
41. Скільки горіхів у пустому стакані?
42. По морю плили 9 акул. Вони побачили косяк риб і пірнули в глибину. Скільки акул плавало у морі?
43. У вазі – 3 троянди і 4 нарциси. Скільки троянд у вазі?
44. 7 хлопчиків розчистили по одній доріжці у саду. Скільки вони розчистили доріжок?
45. Сестра та брат одержали по 4 яблука. Сестра з'їла 3 яблука, брат - 2 яблука. У кого з них лишилось більше яблук? (У того, хто з'їв менше).
46. Бабуся в'язала онукам шарфи і рукавиці. Всього вона зв'язала 3 шарфи та 6 рукавиць. Скільки онуків було у бабусі?
47. Олівець розрізали на 3 частини. Скільки зробили розрізів?
48. Мотузку розрізали у 5 місцях. Скільки вийшло частин?
49. Йшло троє кошенят. Одне - спереду, одне - між двома, одне - позаду двох. Як вони йшли?
50. Хто швидше плаває каченя чи курча?

Задачі на математичну логіку

Аналогічні завдання корисні для активізації пізнавальної діяльності учнів. Розв'язуючи їх учні вчаться критично сприймати умову задачі, ілюструвати її.

1. Десятилітровий бідон наповнити водою. Як за допомогою семилітрового і трілітрового бідонів відлити з нього 5л. води?
2. У касира є монети вартістю 2 коп. і 5 коп. Скількима способами він може видати здачу 28 коп.?
3. Є посудини місткістю 5 л. і 3 л. Як ними набрати 4 л води?
4. Як набрати рівно 1 л. води, користуючись банками місткістю 3 л і 5 л ?
5. Буханка хліба важить півкілограма і півбуханки. Скільки важить ціла буханка? (1 кг)
6. Маса мішка цукру на 50 кг більша ніж половина мішка з цукром . Яка маса мішка з цукром? (100 кг)
7. Один насос за одну хвилину викачує 1т води. За скільки хвилин 5 таких насосів ви качають 5т води?
8. Мама з сином їхала в електричці. Мама запитала сина: «В якому по порядку вагоні ми їдемо?» Син відповів : «У шостому. Якщо лічити з голови поїзда або у третьому, якщо лічити з хвоста». Скільки вагонів в електричці? (8 вагонів)
9. Довжина однієї сторони шкільного саду дорівнює 32 м. Цю сторону загородили парканом з дошок. Причому кожен 4м закопували стовп. Скільки всього стовпів знадобилось на паркан? (9 стовпів)
10. Є 5 квадратів зі сторонами по 4 см. З усіх квадратів склеїли прямокутник. Ширина місця склеювання становить 1 см. Яка довжина прямокутника? (16 см)
11. Є два пакети. Один вміщує 300 г цукрового піску, а другий 650 г. Як за допомогою цих пакетів відсипати 1 кг цукру? ($650 \times 2 - 30$)
12. Батькові 37 років, а сину 12. Скільки років доньці, якщо через 15 років вік доньки й сина дорівнюватиме віку батька? (10 р.)
13. Скільки разів треба розпилити семиметрову колоду на частини, завдовжки 1м? (6)
14. У кімнаті є годинник. Він відбиває цілі години. Скільки ударів на добу робить цей годинник? (180 ударів)
15. У сім'ї четверо дітей: Сергійко, Іринка, Івась та Галинка. Їм 5,7,9 і 11 років. Скільки років кожному з них, якщо один з хлопчиків ходить у дитячий садок, Іринка молодша за Сергійка, а сума років дівчаток ділиться на 3?
16. Братові 7 років , а сестрі 5 років. Скільки років виповниться сестрі, коли брату стане 10 років?
17. Оксана гостювала у бабусі 5 тижнів, а Надійка - на 5 днів довше. Скільки днів гостювала у бабусі Надійка?
18. Мати старша за дочку у 3 рази, а дочка молодша за матір на 24 роки. Скільки років кожній?
19. У батька запитали, скільки у нього дітей. Він відповів: «У мене 3 сина і у кожного є сестра. Скільки всього у нього дітей?
20. Цвях довжиною 9см забили в дошку таким чином, що з одного боку дошки видно 2см цвяха, а з іншого 3см. Яка товщина дошки?

Сінквейни

Одним з інноваційних методів, які дозволяють досягти позитивних результатів у формуванні мисленнєвої діяльності молодших школярів є технологія розвитку критичного мислення.

Мета її полягає в розвитку мисленнєвих навичок учнів, необхідних не тільки у навчанні, але і в подальшому житті. Ця технологія передбачає використання на уроці трьох етапів (стадій): стадії виклику, змістовної стадії і стадії рефлексії (наприклад завдання на складення сінквейнів).

Сінквейн – п'ятирядкова віршована форма,що виникла в США у XX столітті під впливом японської поезії. Сінквейн допомагає коротко записати зміст тексту та висловити відношення до поняття, предмету чи явища.

Правила побудови сінквейна:

- 1 рядок - ключове слово, тема сінквейна , яка визначає зміст (зазвичай іменник).
- 2 рядок - два слова-характеристики , які описують об'єкт чи тему (зазвичай прикметники).
- 3 рядок - три дієслова, які характеризують дії іменника.
- 4 рядок - коротке речення з чотирьох слів ,яке виражає особисте ставлення автора сінквейна до теми - іменника.

5 рядок - синонім або ваші асоціації з одного слова, яке повторює зміст теми (іменник).

Приклади сінквейнів на тему «Початкова школа».

1. Початкова школа.	1. Початкова школа.
2. Улюблена, класна.	2. Дружна, рідна.
3. Вчить, розвиває, спілкуємось.	3. Знайомить, вчить, радує.
4. Початкова школа багато-чому навчила.	4. Я закінчую початкову школу.
5. Друзі.	5. Добре!

Список використаної літератури

1. **Ануфрієв А.Ф.** Как преодолеть трудности в обучении детей / А.Ф. Ануфрієв, С.Н. Костромина. – М.: Издательство «Ось-89», 2001. – 272 с.
2. **Битянова М.Р.** Адаптация ребенка в школе: диагностика, коррекция, педагогическая поддержка / М.Р. Битянова. – М.: Образоват. центр «Педагогический поиск», 1997 – 112 с.

3. **Блинова Л.Н.** Диагностика и коррекция в образовании детей с задержкой психологического развития: Учеб. пособие / Л.Н. Блинова. – М.: Из-во НЦ ЭНАС, 2001. – 136 с.
4. **Гуткина Н.И.** Психологическая готовность к школе. — М., 1996;
5. **Досяк І. М.** Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. 1 – 4 класи. – Х.: Основа, 2007.
6. **Жиденко Н. І.** Розвиток логічного мислення учнів початкових класів на позакласних заняттях із математики // Початкове навчання та виховання. – 2004. - № 13. С. 2 – 8.
7. **Карасик А.** Структура і методика інтерактивного уроку в початковій школі // Початкова освіта. – 2005. - № 7.
8. **Телячук В. П.,** Лесіна О. В. Інноваційні технології в початковій школі. – Х.: Основа, 2007. – 240 с.

% " # “ ! ” / ”

Компаніченко Лариса Петрівна, практичний психолог-методист КЗО «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 43 комбінованого типу» м. Дніпропетровськ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією з актуальних проблем у сучасному суспільстві є проблема збереження психологічного здоров'я дитини та сприяння її адаптації в соціумі. Життя доводить, що в складних умовах найкраще орієнтується, приймає рішення, спілкується й працює психологічно здорова, комунікабельна людина.

Психологічне здоров'я – це стан душевного та емоційного комфорту, впевненість щодо свого майбутнього, пов'язана з почуттям захищеності власного я. Психологічне здоров'я людини – і дорослої, і малюка – визначається її здатністю успішно регулювати власну поведінку й діяльність за установленими нормами та правилами.

Загальною ознакою поганого психологічного здоров'я є відсутність у особистості здатності до довіри, радощів, подиву, захоплення, адекватної поведінки й внутрішньої гармонії. Духовне здоров'я є визначальним у позитивному ставленні людини до себе, інших, суспільства і пріоритетним у ієрархії аспектів здоров'я. Особливої значущості воно набуває сьогодні, коли на фоні соціального неблагополуччя зростає дитяча злочинність, збільшується кількість безпритульних дітей.

Духовне здоров'я є головним джерелом життєвої сили й енергії людини. Тому, дуже важливо навчити дошкільників радості, добру, милосердя, здатності співчувати, прагнути змінити навколишнє життя, вкласти в душі дітей кращі людські почуття.

В.О. Сухомлинський писав: “Доброта повинна стати таким звичним станом людини, як мислення. Вона має увійти у звичку”.

Мета програми:

- розвивати духовний світ особистості, її свідомість, характер, почуття;
- виховувати духовні цінності у дошкільників, вміння керувати собою;
- сприяти гармонійному розвитку дитини.

Завдання програми:

1. Створювати позитивний емоційний настрій, дружнелюбну атмосферу взаємодопомоги і довіри.
2. Розвивати в дітей комунікативні навички, адекватні форми поведінки.
3. Формувати моральні почуття, вміння співпереживати.
4. Корегувати небажані особистісні особливості поведінки, настроїв.
5. Виховувати почуття доброзичливості та поваги до інших.
6. Підвищувати рівень самоконтролю емоційного стану.
7. Навчати прийомів саморелаксації, зняття психом'язового напруження.

Очікувані результати:

Програма буде сприяти формуванню моральних почуттів дошкільників, розвитку позитивних емоцій, навичок спілкування, культури поведінки, підвищенню самооцінки, вихованню у дітей доброти, толерантності, емпатії, поваги до інших тощо.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАНЯТЬ

Заняття проводяться з підгрупою дітей (до 10 осіб), 1 раз на тиждень у формі міні-тренінгів тривалістю 30 хвилин. Загальна кількість занять – 12.

Корекційно-розвивальні заняття об'єднані в три блоки.

Блок І. Створення довірливих відносин та атмосфери безпеки в групі однолітків.

Блок ІІ. Розвиток емоційної сфери.

Блок ІІІ. Уроки доброти.

СТРУКТУРА ЗАНЯТЬ

Заняття складаються з вступної, основної та заключної частин.

Вступна частина містить привітання, з якого починається кожне заняття. Привітання виконує важливу функцію встановлення (на початкових заняттях) або підтвердження (на наступних заняттях) емоційно-позитивного контакту “психолог - дитина” та сприяє налаштуванню групи на спільну роботу.

Основна частина займає більшу частину заняття. Це сукупність психотехнічних вправ і прийомів, спрямованих на розвиток емоційно-особистісної сфери дитини, на формування духовних цінностей та соціальних навичок, підвищення самооцінки, впевненості в собі, на динамічний розвиток групи.

Заклучна частина – це своєрідне підбиття підсумків, рефлексія заняття. Вона направлена на створення в кожній дитині почуття належності до групи, зняття емоційного і фізичного напруження та закріплення позитивних емоцій від заняття.

Методичні прийоми:

- етичні бесіди;
- ігри з правилами: рухливі, сюжетно-рольові, словесні;
- вправи творчого і наслідувально-виконавчого характеру, психогімнастичні вправи, вправи на релаксацію;
- етюди;
- читання художніх творів;
- музикотерапія, казкотерапія;
- тематичне малювання;
- рольове програвання ситуацій.

Вимоги щодо проведення занять:

- Участь дітей добровільна.
- Відповіді дітей не оцінюються, бо у цьому випадку не існує єдиної вірної відповіді на запитання, і кожна дитина може мати свою власну думку.
- Негативна оцінка відповідей та дій не допускається.
- Умови проведення – доброзичливі та позитивні.

Кількість завдань, запропонованих на кожне заняття може бути довільною, на розсуд психолога (враховуючи стан та бажання дітей, їх зацікавленість), але не перевищувати 30 хвилин.

Матеріали: магнітофон, диски, різноманітні іграшки для ігор та вправ, м'ячі, фарби та кольорові олівці, білий та кольоровий папір різного формату, ножиці, клей, сувеніри для нагородження та заохочень, методичні матеріали (ілюстрації, вірші, казки, оповідання, піктограми, фотографії).

Заняття 1 Давайте познайомимся

Мета: створити позитивний емоційний комфорт; розвивати навички спілкування, групової взаємодії; виховувати почуття єдності, поваги; формувати доброзичливе ставлення до інших.

Хід заняття

Вітання.

Мета: сприяти встановленню контакту між учасниками та налаштуванню на роботу в групі.

Психолог.

Треба в коло нам ставати

Ігри різні починати

Ви своє ім'я назвіть –

Руку дружби простягніть.

Діти стають у коло, знайомляться й потискають один одному руки.

Повідомлення мети занять.

Діти сідають у коло на стільчики або килим. Психолог повідомляє, що вони будуть зустрічатися на заняттях, де будуть гратися, малювати, спілкуватися. А головне, зможуть поділитися з іншими дітьми своєю радістю і труднощами, отримати добру пораду, допомогу та підтримку. На заняттях діти навчаться краще розуміти себе й інших, дізнаються, що потрібно робити, щоб бути веселими, щасливими, здоровими, пізнають багато нового та цікавого.

Правила групової взаємодії

Психолог знайомить дітей із правилами під час ігор та вправ:

- участь добровільна;
- висловлювати відкрито свої думки та відчуття;
- уважно слухати товаришів, не перебивати і не критикувати;
- обговорювати вчинки, а не дітей;
- давати поради, висловлювати побажання впевненості у виправленні недоліків чи помилок;
- вітатися та прощатися на кожному занятті.

Рухлива гра “Коли весело тобі, роби так!”

Мета: зняти фізичне та емоційне напруження, покращити настрій.

Діти по черзі, стоячи в колі, на слова “роби так” – показують будь-які рухи, а всі повторюють їх.

Якщо весело тобі, ти роби так...

Якщо весело тобі, ти роби так...

Якщо весело тобі,

Другу поруч посміхнись,

Якщо весело тобі, ти роби так...

Вправа “Незакінчене речення”

Мета: активізувати процеси самоусвідомлення.

Психолог пропонує дітям продовжити речення: “Найбільше я люблю...” (*Відповіді дітей*).

Коллективний малюнок “Мій садочок”

Мета: розвивати творчість та вміння працювати спільно один з одним.

На великому аркуші паперу, на якому намальований контур будинку, діти малюють свій садочок (малюють те, що хочуть). Проводиться бесіда за змістом малюнка.

Психогімнастика "Посварились - помирились"

Мета: створити теплу атмосферу в групі, хороші взаємини.

Щічки й губки в нас надулись...

Посварились. Відвернулись.

Ви у коло поверніться –

Усміхніться й помиріться.

- Діти діють відповідно до слів психолога: стають у коло, надувають щоки, сердяться й відвертаються.
- Потім повертаються обличчям у коло, посміхаються, обіймають одне одного.

Підсумок.

Закріплення правил групової взаємодії.

Прощання.

Психолог.

Кожен погляд, кожне слово

Має значення

Попрощаємося з вами:

- До побачення!

Література

1. Андрусич Н. Духовність у полі зору педагогів // Дошкільне виховання. – 2004. - № 4. – с. 15-18.
2. Бех І.Д. Духовні цінності в розвитку особистості // Педагогіка і психологія. – 1997. - № 1. – с. 124-129.
3. Білецька І. Батьки і діти: шляхи взаємодії // Психолог. – 2007. - № 12. – с.24-30.
4. Бочковський В. Шляхи самопізнання та саморозвитку особистості // Психолог. – 2007. - № 25-27. – с. 72-74.
5. Джуринська Л. Добро і милосердя в дитячо-батьківських взаєминах // Психолог. – 2007. - № 8. – с. 30-32.
6. Джуринська Л. Я тебе люблю // Психолог. – 2007. - № 7. – с. 29-32.
7. Кисельова О.І. До проблеми духовно-морального виховання дітей дошкільного віку // Наука і освіта. – 2006. – № 5-6. – с. 128-132.
8. Лич С. Духовний світ особистості // Психолог. – 2007. - № 25-27. – с. 82-85.
9. Майстер-класи для вихователів ДНЗ. – Харків: Основа, 2009.
10. Мельничук М. Формування духовних цінностей у дітей дошкільного віку. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: Науково-методичний збірник \ Ред. кол. Н. Софій, І. Єрмаков та ін. – К.: Аконтіт, 2000.
11. Новий словник української мови. 1 том / Укладачі В. Яременко, О. Сліпушко. – К.: Аконтіт, 2000.
12. Поміткін Е.О. Психологічні закономірності та механізми духовного розвитку дітей і молоді. Дисертація доктора наук. – К.: Контекст, 2009.
13. Поніманська Т.І. Моральне виховання дошкільників: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1993.
14. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти т. / В.О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1976. – Т. 4.
15. Трифонова О.С. Морально-етичне виховання дітей дошкільного віку: монографія / О.С. Трифонова, О.І. Кисельова. – Одеса: Видавець М.П. Черкасов, 2010.
16. Юзвак Ж. Чарівна паличка духовності // Психолог. – 2002. - № 37.- с. 14.

* " : \$ \$ (# \$

*Рапіна Тетяна Вікторівна, практичний психолог середньої загальноосвітньої школи № 91
Дніпропетровська.*

Матеріали семінару-практикуму вчителів класних керівників старших класів

У цьому віковому періоді особистість постає як об'єкт активного впливу різнопланових соціальних чинників, відзначається "творчою самодіяльністю", прагненням до відповідальності.

Вік старшокласників, як правило, асоціюється з ранньою юністю, що, однак, є дискусійним твердженням.

Соціальна ситуація розвитку:

- 1) переосмислення власної значущості в системі соціальних відношень;
- 2) пошук сенсу життя є заключною фазою становлення особистості як підлітка, коли виокремлюється проблема набуття ідентичності та перспектив подальшого розвитку власного "Я";
- 3) зорієнтованість на здобуття статусу самостійної дорослої людини;
- 4) потреба в особистісному та професійному самовизначенні.

Проблема сенсу життя:

- 1) пошук власного місця в системі соціальних стосунків;
- 2) критичне сприймання спільного з дорослими життєвого простору;
- 3) прагнення до самовизначення (професійного, особистісного, індивідуального) та самореалізації;
- 4) потреба в самоповазі;
- 5) бажання подобатися; в) патріотизм;
- 7) юнацький максималізм як насторожене, або заперечне, скептичне ставлення до різнопланових компромісів (не знаю як, але знаю, що не так).

Провідна діяльність - навчання як вид професійної діяльності

У професійному самовизначенні виокремлюється кілька етапів, серед яких попередній вибір професії і практичне прийняття рішення (визначення рівня кваліфікації майбутньої професії, обсягу та часу підготовки до неї, вибір конкретної спеціальності) охоплюють весь підлітковий період. Вибір професії відображає рівень особистісних домагань, який є проявом передусім власних об'єктивних можливостей, тобто професійне самовизначення безпосередньо стимулює особистісну самореалізацію.

Суперечності в навчальній діяльності:

- 1) багатогранність викладання, зміна обсягу і змісту навчального матеріалу, поява нових понять, форм навчальної роботи, зміна мотивації навчання - і часто неможливість якісного і вчасного подолання пов'язаних із цим труднощів;
- 2) розуміння значущості навчання - і часто практична бездіяльність як результат дії несприятливих чинників соціального впливу.
- 3) Важливе значення для становлення особистості має децентрація як механізм подолання егоцентризму (трансформація змісту власних образів, понять, уявлень на основі розуміння життєвої позиції іншої людини) і умова успішного розвитку пізнавальної сфери. Джерело децентрації: інтеріоризоване (безпосереднє) спілкування з оточенням, яке спонукає до зміни вже своєї життєвої позиції.

Розвиток сприймання:

- 1) стає інтелектуалізованим процесом;
- 2) активізується осмислене узагальнення дійсності;
- 3) удосконалюється самостереження.

Розвиток мовлення:

- 1) уміння адекватно висловлювати думки абстрактного змісту;
- 2) прагнення до самовдосконалення мовлення;
- 3) оволодіння складними конструкціями; зміни в динаміці та структурі внутрішнього мовлення (скорочене внутрішнє мовлення стає основою мисленевих дій).

Розвиток мислення:

- 1) домінування словесно-логічного типу, його варіативність;
- 2) наявність інтуїції;
- 3) усвідомлення найбільш прийнятних для себе розумових операцій.

Розвиток пам'яті:

- 1) домінування словесно-логічної, довготривалої пам'яті;
- 2) вибірковість пам'яті;
- 3) оперування найбільш прийнятними для себе способами запам'ятовування.

Розвиток уяви:

- 1) удосконалення репродуктивної і творчої уяви;
- 2) спостерігається більш критичне ставлення до витворів власної уяви, посилюється самоконтроль за її роботою; співвіднесення образів уяви, особливо своїх мрій, з реальністю та власними можливостями.

Розвиток емоцій залежить від розвитку, самосвідомості, наприклад, для хлопців головним є не предмет захоплення, а його психологічні функції, значущість. Як і розумні процеси, емоції не можна зрозуміти без урахування самосвідомості особистості.

Самосвідомість є центральним віковим новоутворенням, яке формує ідентичність, унаслідок чого усвідомлюється власна індивідуальність (образ Я), розвивається самооцінка, волевільні зусилля, формуються ціннісні орієнтації.

Типові закономірності особистісного розвитку :

- 1) прагнення до засвоєння та перетворення нового для себе соціального простору;
- 2) прагнення до особистісної рефлексії на власний внутрішній, інтимний світ (дружні, любовні переживання) із збереженням своєї автономії;
- 3) усвідомлення сутності проблеми моральності.

Формування несприятливої Я концепції (системи уявлень про себе):

- 1) зниження рівня самоповаги (наслідок: соціальна дезінтеграція, агресивність, злочинність);
- 2) стимуляція конформістських реакцій у складних випадках; (наслідок: прояви асоціальних учинків);
- 3) глибока зміна сприймання (наслідок: упевненість у нездатності до певного виду діяльності і навпаки).

Структура кризи 17 років (дівчата):

Позитивний симптомокомплекс:

- 1) типові симптоми: прагнення до самостійності, домагання ролі дорослого, гордість за власні досягнення, уміння співпереживати, відвертість;
- 2) супутні симптоми: організованість, відповідальність, уміння самоконтролю, вимогливість.

Негативний симптомокомплекс:

- 1) типові симптоми: блок "АС" (дратівливість, хитрощі, індивідуалізм, пристосовництво); блок "ПС" (негативізм, зарозумілість); блок МНС" (лінощі);
- 2) супутні симптоми: зухвалість, корисливість, жорстокість, лихослів'я.

Структура кризи 17 років (юнаки):

Позитивний симптомокомплекс:

- 1) типові симптоми: прагнення до самостійності, гордість за власні досягнення, домагання ролі дорослого, упертість як наполегливість, уміння співпрацювати;
- 2) супутні симптоми: відвертість, уміння самоконтролю.

Негативний симптомокомплекс:

1) типові симптоми: блок "АС" (лихослів'я, індивідуалізм, дратівливість); блок "ПС" (упертість як неслухняність, негативізм); блок "НС" (лінощі);

2) супутні симптоми: недбалість, жорстокість, хитрощі, зухвалість, корисливість.

Криза 17 років як об'єктивна криза психічного розвитку часто ускладнюється батьківським ставленням до дитини (суб'єктивні кризові прояви):

1) домінантне ставлення: постійний контроль як прояв догматичної поведінки;

2) відчужене ставлення (індиферентність або негнучке ставлення);

3) симбіотичне ставлення: прагнення встановити з дитиною емоційний зв'язок, брати участь навіть у незначних подіях її життя (тоді дитина часто перетворюється на засіб задоволення егоцентричних батьківських потреб).

Варіанти розвитку суперечностей у кризі 17 років:

1. Поглиблення, унаслідок чого виникає конфлікт. Дорослі на прагнення підлітків до самостійності відповідають негативно і отримують адекватний результат. Результат: акцентуація несприятливих особистісних утворень: упертості, негативізму, агресивності, деспотизму тощо.

2. Епізодичний прояв як наслідок непослідовності дорослих, які дозволяють підліткам те, що попередньо забороняли. Результат: кількість конфліктів меншає, але ймовірність їх прояву залишається високою.

Якщо в молодших школярів тривожність виникає в контактах із малознайомими людьми, то в підлітків, особливо у 15-16 років, - у відносинах з ровесниками і батьками. Криза 17 років, яка завершує дитинство, є перехідним періодом від підліткового до юнацького віку.

& \$)\$ \$ \$# % \$ * \$! "

Ланько Анжеліка Іванівна, практичний психолог-методист ДНЗ № 24 м. Дніпродзержинськ

Переживши навіть раз ситуацію успіху, дитина-дошкільник може зазнати незгладимих емоційних вражень та спрямувати в позитивний бік стиль свого життя. Створена ситуація успіху стає початком її розвитку як самодостатньої та успішної особистості. Заряд позитиву, здобутий в дитинстві, гартує характер, підвищує життєву стійкість, сприяє реалізації потенційних можливостей дошкільника.

В умовах сучасного суспільства, одна з потреб людини – це реалізувати власний потенціал та стати успішною. Для здійснення цього прагнення необхідно пройти довгий та непростий шлях. Чи зможе маленька дитина подолати цей шлях та досягти успіху у дорослому житті? Що ми дорослі можемо зробити, щоб дошкільник у майбутньому, вже будучи школярем, студентом, фахівцем, професіоналом став успішним? Ці питання мабуть неодноразово ставили перед собою педагоги, які замислюються про подальшу долю своїх вихованців. Заложити зачатки прагнення до успіху можливо та необхідно вже у дошкільному віці. Дитина, у якої все складалося достатньо вдало в перші п'ять років життя, як правило не сумнівається, що і далі все буде в порядку. Зрозуміло, що досягти успіху непросто, для цього потрібно вселити віру малюкові у власні сили. Без підтримки та стимуляції дорослих важко повірити дитині в себе. Англійський учений Стоуенс довів, що діти, яких заохочували, досягли значно більших успіхів, ніж ті, кого ніяк не заохочували. Педагог повинен створити такі умови, в яких дитина відчувала б упевненість в собі і відчувала внутрішнє задоволення, а це не що інше, як створення ситуації успіху.

Необхідність створення ситуації успіху кожній дитині давно усвідомлена педагогічною громадськістю. К. Д. Ушинський у педагогічному творі «Праця в її психічному і виховному значенні» прийшов до висновку, що тільки успіх підтримує інтерес дитини до навчання, а інтерес з'являється тільки тоді, продовжує він, коли є натхнення, яке народжується від успіху в оволодінні знаннями. Тонкий знавець дитячої психології В. О. Сухомлинський наполягав, що успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів та породжує бажання вчитися. Відомий американський педагог та психолог У. Глассер впевнений, що якщо дитині надається змога досягти успіху у пізнавальній діяльності, то у неї є шанси на успіх у житті. А російський вчений В. О. Сластьонін визначає головний сенс діяльності педагога - створення кожному вихованцю ситуації успіху.

Слід зазначити, що прогресивному педагогу для формування у дітей відчуття успіху важливо вивчати різноманітні прийоми і способи створення ситуацій успіху. Розглянемо сучасні педагогічні технології створення ситуацій успіху:

Педагогічна система «SELF-ESTEEM».

Допомогти педагогу створити ситуацію успіху може міжнародна виховна система « SELF-ESTEEM». Основна суть цієї системи полягає у вихованні в особистості позитивної самооцінки, почуття власної гідності та соціальної відповідальності. Основні напрямки програми:

Формування:

- почуття безпеки, впевненості в людях, що оточують;
- почуття приналежності до групи, родини, колективу, народу, нації, людства своєї країни, планети;
- почуття сенсу життя, вміння чітко ставити мету й оцінювати шляхи її досягнення, оцінка себе і того, що ти можеш зробити, щоб досягти мети;
- почуття компетентності – вміння знаходити в собі риси, навички, вміння, відчуття себе фахівцем.

Зрозуміло, що позитивну самооцінку та почуття власної гідності у дитини необхідно формувати з раннього віку.

У межах цієї програми педагог має допомагати дітям визначити мету – особисту, сімейну, суспільну. Щоб установити ефективну мету, вона має бути:

- зрозумілою, щоб можна було чітко уявити перші кроки для її досягнення;
- правдоподібною (людина повинна вірити в те, що вона може досягти своєї мети, а для цього необхідно мати позитивну самооцінку);
- такою, щоб можна було досягти власними силами;
- контрольованою;
- бажаною.

Технологію Л. В. Ткачук було розроблено на підставі теоретичного аналізу наукової психолого-педагогічної літератури і досвіду роботи авторської школи В. О. Сухомлинського. Вона ґрунтується на комплексному характері навчання, принципах урахування індивідуальних особливостей учнів, зацікавленості, творчої активності, позитивного емоційного фону навчання.

Л. В. Ткачук пропонує такі основні положення методики «успіх у навчанні»:

1. Постійно створювати умови для ситуації успіху, мобілізувати волю дитини на усвідомлення необхідності роботи, на подолання труднощів.
2. Враховувати ступінь підготовленості дитини до самостійного виконання завдань, поступово ускладнювати їх, нарощувати труднощі, дозувати час на виконання, стежити за ходом роботи, допомагати долати труднощі.
3. Особливу увагу приділити в ході виконання навчальних завдань дітям:
 - а) із заниженою самооцінкою, оскільки неминучі труднощі викликають у них невпевненість у своїх силах, розгубленість і навіть фрустрацію;
 - б) із завищеною самооцінкою, уникаючи для цієї категорії дітей легких завдань, які не вимагають мобілізації розумових зусиль і не приносять їм морального задоволення.

Педагогічна система Лінди Ллойд.

Дуже цікавою є педагогічна технологія Лінди Ллойд. Пропонуємо до огляду ідеї, які містить система Л.

Ллойд:

- успіх породжує успіх;
- вчити дітей використовувати у пізнанні зір, слух, відчуття;
- діти навчаються швидше, коли грають;
- допомагати батькам зрозуміти свою дитину;
- діти пізнають те, що ми піднімаємо до рівня їх усвідомлення;
- домагайтеся, щоб діти вели себе як успішні учні; дайте дітям сподівання на те, ким вони можуть стати;
- використовуйте позитивні фрази;
- домагайтесь, щоб діти якомога скоріше почали використовувати те, чому їх навчили;
- навчіть дітей відрізняти випадки, коли вони пізнають щось нове.
- Правила успішної роботи у класі Л. Ллойд пропонує такі:
 - дозволяйте тільки компліменти, хваління, забороняйте приниження та прізвиська;
 - хваліть дітей, коли вони хвалять інших;
 - використовуйте час для хваління, щоб чесно признати їх досягнення;
 - створюйте пари, щоб діти навчали один одного, широко допомагаючи один одному, заохочуючи партнера, хвалячи за виконане завдання;
 - роздавайте нагороди за всякі досягнення, а не тільки за найкращі. Але в цьому також треба знати міру;
 - надавайте можливість робити компліменти, визнання чужого зростання, адже усвідомлення чужої сили допоможе дітям побачити і їх власні здібності;
 - при оцінюванні робіт підкреслюйте, що було зроблено правильно, а не скільки зроблено помилок. А помилки – це майбутня мета, над якою необхідно працювати;
 - вести з дітьми особисті блокноти успіхів.

Література:

1. **Белкин А. С.** Ситуация успеха. Как ее создать: кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1991.
2. **Міжнародна** виховна система «SELF-ESTEEM», США, 1990
3. **Рогов Е.И.** Настольная книга практического психолога. – М: Владос, 1995
4. **Сухомлинский В.А.** Сердце отдаю детям. – К: Рад.шк., 1988

\$ (' - / ! ") # \$ % !

Ожеховська Ірина Василівна, практичний психолог Дніпропетровського регіонального центру професійно-технічної освіти

Тиждень психології – це сукупність психологічних акцій, які підпорядковуються одній темі, одній ідеї, що для включеної в неї людини розгортається як якесь цілісне завершене дійство. При загальному плануванні тижня бажано притримуватися кількох принципів:

- тиждень повинен бути цілісним і закінченим, тобто мати психологічно окреслені початок і закінчення, основну ідею і девіз;

- кожний день повинен плавно переходити в наступний;
- необхідно мати види роботи, які робили б кожний день неповторним, і «наскрізні» заходи, які задавали б загальний дух тижня;
- цілісність і закінченість повинен мати кожний день, тобто містити якийсь центральний захід, мати свою значеннєву спрямованість, що також може виражатися в девізі дня;
- події тижня повинні охоплювати весь навчальний заклад – усіх учнів та педагогічний колектив;
- заходи тижня не повинні, якщо це можливо, втручатися у навчальний процес, принаймні таке втручання необхідно зробити мінімальними, лише за домовленістю з педагогами та адміністрацією.

Для оптимізації навчально-виховного процесу, покращення взаємин у тріаді «учень – батьки – педагоги» та психологічного клімату в навчальних групах, розширення знань усіх учасників навчально-виховного процесу про науку психологію, активізації пізнавальної активності учнів, пропаганди здорового способу життя та розвитку життєвої компетентності учнів доцільно проводити тиждень психології в навчальному закладі, що підвищує інтерес до діяльності психолога з боку учнів та педагогів, сприяє зростанню його авторитету.

Понеділок

ψ Вікторина «**Психологія – наука душі**».

Було проведено веселу вікторину, в ході якої учні детальніше ознайомилися з деякими поняттями психології.

ψ **Конкурс стінгазет** на тему «Цікавинки психології».

ψ **Акція «Афоризми»**. *Практичний психолог та помічники психолога (учні, які в майбутньому хочуть стати психологом) перед уроками на кожній аудиторії розміщували повчальний афоризм про життя, навчання, дружбу та кохання.*

Вислови на аудиторіях.

1) Завідувача відділенням - «Не забувай про послуги, які тобі надали, але забудь про ті, які ти сам комусь надав» (Сір Публій).

2) Заступник директора – «Суди про людину не з того, що інші про неї говорять, а з того, що вона говорить про інших» (Жданов).

3) Вихователь – «Найкраще виховання досягається швидше тим, чого ми вчимося в житті, аніж тим, що ми читаємо в книгах» (О. де Бальзак).

4) Бібліотека – «Тут мертві відкривають очі живим» (Напис над бібліотекою в Мурсії), «Ознакою доброї книги є те, що вона тим більше подобається, чим людина стає дорослішою» (Г.К.Ліхтенберг).

5) Викладацька – «Лиш той Учитель, хто живе так, як навчає» (Г. Сковорода).

6) Кабінет майстрів – «Завдання школи – навчити жити. Ми повинні виховати Людину, здатну створити своє особисте життя» (П. Блонський).

7) Кабінет фізики – «Ми буваємо щасливими тільки тоді, коли відчуваємо, що нас поважають» (Паскаль).

8) Столова – «Ми їмо для того, щоб жити, а не живемо для того, щоб їсти».

9) Напис на місцях тасмного куріння учнів – «Погані звички не позбавимося тим, що викинемо її через вікно, її треба випроводити сходами» (М. Твен).

10) Спортзал – «Після кожного падіння знову тягнись у висоту!» (М. Ебнер-Ешенбах).

11) Кабінет математики – «Рано чи пізно кожна правильна математична ідея знайде своє застосування в тій чи іншій справі» (О.М.Крилов).

12) Медичний кабінет – «Ліквідуйте причину, тоді пройде хвороба» (Гіппократ).

13) Кабінет музичного гуртка – «Музика – це мова, що не потребує перекладу, бо звертається до душі» (Б.Ауербах).

14) Кабінет інформатики – «Допоможи тому, хто несе тягар, а не тому, хто покладе його поруч» (Сенека).

15) Лабораторія - «Творчість – це не розкіш для обраних, а загальна біологічна потреба, інколи не усвідомлена нами» (Г. Іванов).

16) Кабінет хімії та біології – «Без явно посиленої працьовитості немає ні талантів, ні геніїв» (Д. І. Менделєєв).

Вівторок

ψ Анкетування учнів «**Чи можеш ти передбачати ситуацію?**». *Учні виявили бажання пройти анкетування на дану тематику. За результатами було виявлено, що більшість учнів не вміють передбачати ситуацію.*

ψ Акція «**Мудрі повчання**». *Зранку, коли всі учні ще лише йдуть на навчання, помічники психолога (учні, які в майбутньому хочуть стати психологом) пропонують кожному учню вибрати з чарівної скриньки мудре повчання великих учених, яке в подальшому обов'язково знадобиться та буде повчальним для учня.*

Деякі із цих повчань:

1) Усе в житті є щастям. (Дональд Трамп)

2) Я люблю життя, бо ще стільки багато невідомого. (Ентоні Хопкінс)

3) Ми не можемо спланувати життя. Все, що ми можемо, так це бути відкритими до нього. (Лаурін Хіл)

4) Мудрість приходиться з роками, а дурість залишається від народження.

5) Бідність існує через те, що ми не вміємо ділитися один з одним.

6) Час гоїть усі рани.

7) Вчися так, ніби ти маєш жити вічно, живи так, ніби ти маєш померти завтра.

8) Штучна краса не може врятувати живий світ.

9) Найскладніше пояснити найпростіші речі.

10) Не плач, бо це минуло. Посміхнись, бо це було.

Середа

ψ Психологічна кухня **«Як перестати ображатися?»**. За попередніми спостереженнями психологічною службою було виявлено, що учні дуже часто ображаються один на одного. Тому з групою учнів було проведено бесіду у формі кулінарного рецепту: що саме потрібно, аби перестати ображатися один на одного. Даний метод є ефективним, так як учні навчаються на поварів та пекарів-кондитерів.

ψ Показ психологічного фільму **«Легкий спосіб кинути палити»**

Учням гуртожитку було показано психологічний фільм, котрий розповідає про шкідливість тютюнопаління та дає рекомендації щодо позбавлення цієї звички.

Головна думка, котра червоною ниткою проходить через весь фільм - це викорінювання страху. Автор даного фільму Аллен Карр. У минулому висококваліфікований і досить успішний бухгалтер, Аллен Карр був запеклим курцем і викурював до сотні сигарет на день. Ця звичка загрожувала зруйнувати все його життя, поки в 1983 році після незліченних і безуспішних спроб кинути курити він нарешті не відкрив власний спосіб раз і назавжди позбутися від цієї пристрасті. Аллен Карр виробив власну методику відмови від нікотину, відому тепер всьому світу як «Легкий спосіб кинути палити». Його метод, демонструючи феноменальну ефективність, одержав визнання серед фахівців, придбав широку популярність і користується величезним успіхом у багатьох країнах світу. Аллен Карр створив всесвітню мережу клінік, фахівці яких допомагають курцям кинути палити і впоратися зі своєю залежністю.

Саме тому і було обрано учням показати цей фільм. Учні з задоволенням погодилися. Але, на жаль, не всі досиділи до кінця. Тому психологічна служба має на меті провести ще ряд профілактичних бесід з учнями.

Четвер

ψ Тренінгове заняття **«Як володіти своїми емоціями?»**. Метою даного тренінгу було дослідження психологічних проблем учасників групи та допомога в їх розв'язанні. А також – поліпшення суб'єктивного самопочуття та зміцнення психологічного здоров'я, ознайомлення учнів із вправами для покращення настрою та психічної стабільності, створення атмосфери гарного настрою, розвинути вміння рефлексії та ознайомити учнів із вправами психічного розвантаження та розслаблення в ситуації стресу.

ψ **«Паркан відвертості, побажань і пропозицій»**, де учасники писали свої побажання один одному. Метою даного виду діяльності було згуртувати колектив.

П'ятниця

ψ **Індивідуальні консультавання учнів по результатам анкетування у формі листів.**

Учні раді були отримати звернення до них у формі листа, адже на сьогодні вони звикли більше до електронного листування. Метою даного виду роботи було: можливість охопити велику кількість людей за один день. А також приділити кожному з них особливу увагу.

Понеділок

ψ **Підсумкова лінійка.**

Оголошення результатів проведених акцій та ігор, нагородження учасників та висловлювання подяки всім учасникам.

/ ! ")

*Самохіна Світлана Іванівна, практичний психолог навчально-виховного комплексу № 6
«Перспектива» м. Жовті Води*

Пояснювальна записка

Одним із головних завдань, які стоять перед навчальним закладом та психологічною службою, є розвиток творчих здібностей, формування навичок самосвідомості та саморегуляції особистості. Педагогічний колектив впроваджує різноманітні, нетрадиційні форми організації роботи. В НВК щорічно проводяться предметні декади, мета яких – поглиблювати знання учнів, зацікавлювати у вивченні навчальних предметів, сприяти розвитку здібностей, схильностей, інтересів кожної дитини.

Доброю традицією в контексті цієї роботи стало розпочинати предметні декади тижнем психології.

Основною **метою такого тижня** є психологізація всіх учасників навчально-виховного процесу, створення умов в навчальному закладі для збереження і укріплення психологічного здоров'я учнів та формування у них уявлень про важливість психологічної науки як одної із складових людинознавства.

Завдання тижня психології:

1. Популяризація психологічної науки через пізнання особистістю самої себе, збагачення себе та оточення знаннями про основні індивідуально-типологічні риси.
2. Підвищення психологічної компетентності учнів, вчителів та батьків закладу.
3. Підвищення рівня довіри між всіма учасниками навчального процесу.
4. Удосконалення соціально важливих навичок конструктивного спілкування та професійного зростання.
5. Прищеплення ідей альтруїзму та поваги до інших, що базуються на усвідомленні та прийнятті особистої індивідуальності.
6. Виховання в душі відкритості та розуміння інших.

Тиждень психології – це сукупність психологічних акцій, які прив'язані до однієї теми, однієї ідеї, яка для включеної в неї людини розгортається як цілісна завершена дія.

Принципи побудови тижня психології:

- тиждень повинен бути цілісним і завершеним, тобто мати початок і кінець, основну ідею та девіз;

- кожен день повинен плавно перетікати в інший;
- треба мати види роботи, які б робили кожен день неповторним;
- кожен день повинен бути цілісним і закінченим, містити основний захід, мати змістову направленість, яка виражається в девізі дня;
- заходи тижня повинні охоплювати якомога більше дітей і дорослих;
- заходи тижня не повинні, по можливості, вмішуватися в навчальний процес, в крайньому випадку це вторгнення необхідно зробити мінімальним і строго обговореним з педагогами та адміністрацією.

Кадрове забезпечення: практичний психолог; соціальний педагог; педагог-організатор; класні керівники; фокусна група учнів 11 класу.

Методичне забезпечення: план і розробки занять, наочний матеріал, анкети для учнів 6-11 класів, набір спеціально підібраних психологічних ігор, матеріал для стіннівки, психологічні казки, спеціальні бланки з завданнями для класів тощо.

Оформлення:

1. Напис в холі школи «Тиждень психології» та дні проведення.
2. Листки з афоризмами.
3. На спеціальному стенді напис девізу дня, емблема дня та план роботи на кожен день.
4. Стіннівка «Хто такий лідер?»
5. Плакат для соціологічного опитування «Які якості повинен мати лідер?».
6. Газети, виготовлені учнями 7-11 класів, різної тематики.
7. Малюнки учнів 2-5 класів «У світі Уяви».
8. «Квіти відвертості»
9. «Скринька радості» і м'яка іграшка червоного слона та прислів'я.
10. Малюнки тварин

Проведення тижня – цікавий, творчий процес. Самотужки психологу дуже важко підготувати всі заходи, тому в підготовці допомагають учні, які цікавляться психологією. Протягом тижня кожна дитина має змогу проявити свої здібності, нахили, висловити свою точку зору.

Підготовча робота розпочинається заздалегідь. Матеріалів з досвіду роботи опубліковано мало, в методичній літературі дане питання не розглядається, тому необхідно проявляти ініціативу, творчість як психологу, організатору, так і всім учасникам тижня психології.

Протягом тижня всі заходи висвітлюються в фоторепортажах та викладаються на шкільний сайт у новини дня.

По закінченню тижня психології підводяться підсумки, аналізується вся проведена робота, вивчаються відгуки дітей, робляться висновки.

План проведення тижня психології

День тижня	Девіз дня	Заходи	Учасники
Понеділок	Особистість – той же: глибокий, таємничий, неосязний»	Лінійка «Відкриття тижня психології»	учні 2-11кл
		Стіннівка «Хто такий лідер?»	учні 5-11 кл.
		Година спілкування «Шкільний етикет»	учні 2-4 кл.
		Соціологічне опитування «Якості лідера»	учні 5-11 кл.
		Анкетування «Чи лідер Я?»	учні 5-11 кл.
		Афоризмотерапія	Учні 2-11кл., вчителі, батьки
		Виставка психологічної літератури «май душу, май серце і будеш особистістю на всі часи»	учні 8-11кл, педагоги
Вівторок	Цікава психологія	Інтелектуальний марафон	Учні 2-11кл.
		Заняття «Що таке настрій»	учні 3-х кл.
Середа	День психологічної культури	День відкритих дверей «Я б в психологи пішов...»	Учні 8-11кл.
		Консультації для батьків та вчителів	батьки, вчителі
		Конкурс стіннівок і колажів на теми: 7кл. « Хто ми такі?» 8кл. «Посміхнися учень» 9кл. «Невідомі острови»(профорієнтаційний напрямок) 10 кл. «Що таке щастя?» 11кл. «Чому сумували, чому раділи протягом шкільного життя»	учні 7-11кл.
		Заняття «Світ емоцій або які бувають емоції»	учні 4-х класів
Четвер	День емоцій і почуттів	Акція «Квіти відвертості»	Учні 2-11кл., вчителі, батьки
		Акція «Скринька Радості або передбачення червоного Слоника»	Учні 2-11кл., вчителі, батьки
		Виставка малюнків «У світі Уяви»	учні 2-5кл.
П'ятниця	День психологічного здоров'я	Психологічні ігри для учнів початкової школи	Учні 2-4кл.
		Заняття з використанням психологічних казок «Лісова школа»	Учні 1-х кл.

		Лінійка по підведенню стогів тижня та нагородження переможців	Учні 2-11кл
--	--	---	-------------

Заняття за темою: «Світ емоцій. Які бувають емоції».

Мета: підтримувати у дітей мотивацію пізнання самих себе через емоції.

Завдання: згадати, які бувають емоції; вчитися визначати свій емоційний стан; дати дитині змогу виразити свій настрій; знімати м'язове напруження, викликане психічним.

Обладнання: 2 блакитні атласні стрічки 1—1,5 м, м'ячик, піктограми емоцій, альбоми, олівці.

1. Вправа «Вгадай, де я йду?»

Ведучий демонструє дітям ходу різними поверхнями (бруд, крига, сніг, пісок). Діти повторюють дію і відгадують, якою поверхнею вона «здійснювалася». Ведучим має побувати кожна дитина.

Коротка бесіда про емоції.

— Згадайте, які емоції ви знаєте?

— Які частіше зустрічаються вам?

— Яку емоцію виражають ці картинки? (*Демонструю піктограми емоцій.*)

2. Вправа «Тренуємо емоції». За командою ведучого діти повинні *насупитися*, як:

— осіння хмара;

— роздратована людина;

— зла чарівниця; *посміхнутися*, як:

— кіт на сонці;

— хитра лисиця;

— радісна дитина; *позлутися*, як:

— два барани на місточку;

— як людина, яку вдарили; *злякатися*, як:

— заєць, зустрівши вовка;

— кошения, на якого гавкає пес; *втомитися*, як:

— батько після роботи;

— мураха, що притягнув великий ціпок; *відпочити*, як:

— турист, який зняв важкий рюкзак;

— втомлений воїн після перемоги.

3. Вправа «Хвилі емоцій»

Необхідні 2 блакитні стрічки довжиною 1—1,5 м. Ведучий називає дітям почергово ту чи іншу емоцію й просить за допомогою стрічки показати «хвилі гніву», «хвилі жаху», «хвилі радості» і тощо.

4. Вправа «Незакінчене речення».

Діти, отримуючи від ведучого м'яч, закінчують речення.

Радість — це коли...

Печаль — це коли...

Жах — це коли...

Гнів — це коли...

Образа — це коли...

Сором — це коли...

Злість — це коли...

Задоволення — це коли...

Щастя — це коли...

5. Вправа «Класифікація почуттів».

Діти отримують піктограми з різними емоціями. Треба роздивитися їх і розкласти за ознаками:

— які подобаються;

— які не подобаються. Потім треба назвати емоції, зображені на піктограмах, пояснити, чому вони так розкладені.

Пропонується вибрати карточку, яка відповідає сьогоднішньому настрою дитини.

6. Вправа «Море хвилюється».

Ведучий вимовляє фразу «Море хвилюється раз, море хвилюється два, море хвилюється три: фігура радості (гніву, страху тощо) на місці замри». У ролі ведучого мають побувати всі учні.

7. Малювання «Малюнок емоцій».

Розділити аркуш на 4 частини, вибрати 4 емоції, намалювати їх.

8. Вправа «Зоопарк».

Ведучий пропонує уявити, що ми потрапили в зоопарк, кожен із учасників має вибрати тварину і показати її іншим за допомогою міміки й жестів. Діти відгадують.

9. Вправа «Кошеня»

Діти уявляють, що мама принесла додому кошения, якому страшно і сумно. Кожна дитина почергово перетворюється на кошения, усі інші дивляться на нього і говорять приємні слова.

10. Вправа «Емоційні погляди»

Ведучий загадує якість, яка йому найбільше подобається у якійсь дитині. Дивиться їй уважно в очі, передаючи почуття, які були викликані цією якістю. Дитині необхідно здогадатися, яку якість задумали.

11. Вправа «Зроби правильно»

Діти об'єднуються в пари. Один із пари має за допомогою жестів пояснити іншому завдання, яке ведучий сказав йому на вушко. Це може бути: «принеси зошит», «витри дошку», «зніми капелюха». (Під час пояснювання речі використовувати не можна.)

12. Вправа «Компліменти».

Сидячи в колі, усі беруться за руки. Дивлячись в очі сусіду, потрібно сказати йому декілька добрих слів. Той, хто приймає, киває головою і каже: «Дякую, мені дуже приємно!». Вправа проводиться по колу.

Ведучий допомагає тим дітям, яким важко зробити комплімент.

Казка «Коли молочні зуби змінилися на постійні» Е. Фатєєва.

13. Малювання. Усі діти перетворюються на художників і малюють ілюстрації до казки.

Рефлексія. Що нового дізналися? Що було найцікавішим? На що схожий ваш настрій сьогодні? Для чого знати свої емоції? (*Щоб розуміти іншу людину.*)

Немає поганих і гарних емоцій — усі емоції потрібні й важливі для людини. Потрібно виражати всі свої емоції, поважати емоції іншої людини.

Використана література:

1. **Волобуєва Т.П.** Розвиток творчої компетенції школярів. – Х.: Вид.група «Основа», 2005.
2. **Галіцина Л.** Серйозні ігри для серйозних людей. – К.: Шк.світ, 2007.-120с.
3. **Дубасова Т.** Комунікативні ігри. – К.: Шк.світ, 2005.-С 9-15.
4. **Ліщинська О.А.** Порадник практичного психолога. – Івано –Франківськ, 2000.
5. **Лобзин В., Решетников М.** Аутогенная тренировка. – Л., 1986.
6. **Психічне здоров'я дитини/ Упорядник Т.Гончаренко.** – К.: Ред.загальнопед.газет, 2003. – 128 с.
7. **Словник психолога - педагогічних термінів, понять/ Уклад. Ю.В. Буган, В.Урський.** – Тернопіль, 2001.
8. **Юркевич В.С.** Одарённый ребёнок и игра для учителей и родителей. – М., 1996.- 136с.
9. **Левченко В.** Тиждень психології у школі// Психолог. – 2008. - № 7-8 (28-29).
10. **Росюк А.** Тиждень психології у школі // Психолог. – 2008. - № 7-8 (24-27).
11. **Тиждень психології у школі// Психолог.** – 2008. - № 44 (32).

До картотеки практичного психолога освіти

Тест Эллиса

Методика А. Эллиса направлена на определение степени рациональности—иррациональности мышления, наличия и выраженности иррациональных установок.

Обследуемым предъявляются утверждения (50), с которыми они могут соглашаться либо не соглашаться, также предлагаются промежуточные формы ответов.

В данной методике 6 шкал, из них 4 шкалы — основные и соответствуют 4 группам иррациональных установок мышления, выделенным автором: «катастрофизация», «долженствование в отношении себя», «долженствование в отношении других» и «оценочная установка».

Шкала «катастрофизации» отражает восприятие людьми различных неблагоприятных событий. Низкий балл по этой шкале свидетельствует о том, что человеку свойственно оценивать каждое неблагоприятное событие как ужасное и невыносимое, в то время как высокий балл говорит об обратном.

Показатели шкал «долженствование в отношении себя» и «долженствование в отношении других» указывают на наличие либо отсутствие чрезмерно высоких требований к себе и другим.

«Оценочная установка» показывает то, как человек оценивает себя и других. Наличие такой установки может свидетельствовать о том, что человеку свойственно оценивать не отдельные черты или поступки людей, а личность в целом.

Другие две шкалы — **оценка фрустрационной толерантности** личности, которая отражает степень переносимости различных фрустраций (т. е. показывает уровень стрессоустойчивости), и **общая оценка степени рациональности мышления**.

Полученные данные сверяются с ключом, затем высчитываются средние показатели по методу Спирмена. Чем выше полученный балл по каждой из шкал, тем рациональнее человек, и наоборот.

Инструкция: У людей бывают разные убеждения. Нас интересует ваше мнение относительно утверждений, приведенных ниже. Пожалуйста, запишите в бланке ответов справа от номера каждого утверждения то количество баллов, которое наиболее соответствует вашему отношению к данному утверждению.

Шкала оценивания

1 балл	2 балла	3 балла	4 балла	5 баллов	6 баллов
Полностью согласен	В основном согласен	Слегка согласен	Слегка не согласен	В основном не согласен	Полностью не согласен

Бланк ответов

№	балл	№	балл	№	балл	№	балл	№	балл
1 R		2		3		4 R		5	
6		7		8		9		10	
11		12		13 R		14		15	
16		17 R		18		19		20 R	
21		22 R		23		24		25 R	
26 R		27		28 R		29		30	
31		32		33		34 R		35	
36		37		38 R		39		40	
41		42 R		43		44		45	
46 R		47		48		49 R		50	
Сумма баллов 1		Сумма баллов 2		Сумма баллов 3		Сумма баллов 4		Сумма баллов 5	

Утверждения

1. Иметь дело с некоторыми людьми может быть неприятно, но это никогда не бывает ужасно.
2. Когда я в чем-то ошибаюсь, то часто говорю себе: «Мне не следовало этого делать».
4. Люди, несомненно, должны жить по законам.
5. Не существует ничего такого, чего я «не выношу».
6. Если меня игнорируют или я чувствую себя неуклюжим на вечеринке, то у меня понижается чувство собственной ценности.
7. Некоторые ситуации в жизни действительно совершенно ужасны.
8. В некоторых вопросах я определенно должен быть более компетентным.
9. Моим родителям следовало бы быть более сдержанными в требованиях, предъявляемых ко мне.
10. Существуют вещи, которые я не могу вынести.
11. Мое чувство «собственной ценности» не повышается, даже если у меня есть действительно большие успехи в учебе или работе.
12. Некоторые дети ведут себя действительно ужасно.
13. Я не должен был совершать несколько очевидных ошибок в моей жизни.
14. Если мои друзья пообещали сделать для меня что-то очень важное, они не обязаны выполнять своих обещаний.
15. Я не могу иметь дело с моими друзьями или моими детьми, если они ведут себя глупо, дико или неправильно в той или иной ситуации.
16. Если оценивать людей по тому, что они делают, то их можно разделить на «хороших» и «плохих».
17. Бывают такие периоды в жизни, когда случаются действительно совершенно ужасные вещи.
18. В жизни нет ничего такого, что я действительно обязан делать.
19. Дети должны, в конце концов, научиться выполнять свои обязанности.
20. Иногда я просто не в состоянии вынести мои низкие достижения в учебе и на работе.
21. Даже когда я делаю серьезные ошибки и причиняю боль окружающим, мое самоуважение не меняется.
22. Это было бы ужасно, если бы я не смог добиться расположения людей, которых я люблю.
23. Мне бы хотелось лучше учиться или работать, однако нет никаких оснований считать, что я должен добиваться этого, во что бы то ни стало.
24. Я убежден, что люди определенно не должны плохо себя вести в общественных местах.
25. Я просто не выношу сильного давления на меня или стресса.
26. Одобрение или неодобрение моих друзей или членов моей семьи не влияет на то, как я оцениваю самого себя.
27. Было бы жалко, но не ужасно, если бы кто-то из членов моей семьи имел бы серьезные проблемы со здоровьем.
28. Если я принял решение сделать что-то, я обязательно должен сделать это очень хорошо.
29. В общем, я нормально отношусь к тому, что подростки ведут себя иначе, чем взрослые, например, поздно просыпаются по утрам или разбрасывают книжки или одежду на полу в своей комнате.
30. Я не выношу некоторых вещей, которые делают мои друзья или члены моей семьи.
31. Тот, кто постоянно грешит или приносит зло окружающим, — плохой человек.
32. Было бы ужасно, если бы кто-то из тех, кого я люблю, заболел психическим заболеванием и оказался бы в психиатрической больнице.
33. Я должен быть абсолютно уверен, что все идет хорошо в наиболее важных сферах моей жизни.
34. Если для меня это важно, мои друзья должны стремиться сделать все, о чем я попрошу.
35. Я легко переношу неприятные ситуации, в которые попадаю, так же как неприятное общение со знакомыми.
36. От того, как меня оценивают окружающие (друзья, начальники, учителя), зависит, как я оцениваю самого себя.
37. Это ужасно, когда мои друзья ведут себя плохо и неправильно в общественных местах.
38. Я точно не должен делать некоторые ошибки, которые я продолжаю делать.
39. Я не считаю, что члены моей семьи должны действовать именно так, как мне хочется.
40. Это совершенно невыносимо, когда все идет не так, как мне хочется.
41. Я часто оцениваю себя по своим успехам на работе и в школе или же по своим социальным достижениям.
42. Это будет ужасно, если я потерплю полный крах в работе или учебе.

43. Я как человек не должен быть лучше, чем я есть на самом деле.
44. Определенно существуют некоторые вещи, которые окружающие люди не должны делать.
45. Иногда (на работе или в школе) люди совершают поступки, которых я совершенно не выношу.
46. Если у меня возникают серьезные эмоциональные проблемы или я нарушаю законы, мое чувство собственной ценности понижается.
47. Даже очень плохие, отвратительные ситуации, в которых человек терпит неудачу, лишается денег или работы, не являются ужасными.
48. Есть несколько существенных причин, почему я не должен делать ошибок в школе или на работе.
49. Несомненно, что члены моей семьи должны лучше обо мне заботиться, чем они это иногда делают.
50. Даже если мои друзья ведут себя иначе, чем я от них ожидаю, я продолжаю относиться к ним с пониманием и принятием.
51. Важно учить детей тому, чтобы они были «хорошими мальчиками» и «хорошими девочками»: прилежно учились в школе и зарабатывали одобрение своих родителей.

Проверьте, пожалуйста, ответили ли вы на все утверждения. СПАСИБО.

Обработка и интерпретация

Если пункт отмечен буквой R, то имеющийся балл меняет значение на противоположный: 1 на 6, 2 на 5, 3 на 4, 4 на 3, 5 на 2, 6 на 1. В бланке ответов его необходимо перезаписать.

Затем по каждому столбцу подсчитывается сумма баллов.

Название типа установок

Катастрофизация	Долженствование в отношении себя	Долженствование в отношении других	Низкая фрустрационная толерантность	Самооценка
Сумма баллов 1	Сумма баллов 2	Сумма баллов 3	Сумма баллов 4	Сумма баллов 5

Общая оценка степени рациональности мышления

Выраженное наличие иррациональной установки	Наличие иррациональной установки	Отсутствие иррациональной установки
меньше 30 баллов	от 30 до 45 баллов	больше 45 баллов